

6. UNDERSÖKNINGEN AF DE CENTRALA ÄMBETS-
VERKENS ARKIV 1901—1902.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1903

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
6. Undersökningen af de centrala ämbetsverkens arkiv 1901—1902.	
Riksarkivariens und. utlåtande angående den af Kungl. Maj:t den 18 okt. 1901 anbefallda undersökningen af de centrala ämbetsverkens arkiv och dess resultat med tre bilagor	95.
Öfriga af undersökningen framkallade skrivelser:	
<i>a)</i> Riksarkivariens promemoria till statsrådet och chefen för k. ecklesiastikdepartementet den 24 april 1903 angående kammararkivet	155.
<i>b)</i> Riksarkivariens skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 mars 1903 angående högsta ledningen af det svenska arkivväsendet . .	160.
<i>c)</i> Riksarkivariens skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 maj 1903 angående eventuella ändringar i riksarkivets instruktion med bilaga	164.
<i>d)</i> Riksarkivariens skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 maj 1903 med förslag till kungörelse angående upprättande af en med riksarkivet förenad administrativ arkivdepot	168.
<i>e)</i> Riksarkivariens skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 juni 1903 med förslag till förordning angående inspektion af vissa offentliga arkiv	171.
<i>Tillägg.</i>	
Riksarkivariens Odbners skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 april 1901 angående arkivinspektion	174.

6. UNDERSÖKNINGEN AF DE CENTRALA ÄMBETS-
VERKENS ARKIV 1901—1902.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1903

Undersökningen af de centrala ämbets- verkens arkiv 1901—1902.

Riksarkivariens underdåniga utlåtande angående den af
Kungl. Maj:t den 18 oktober 1901 anbefallda under-
sökningen af de centrala ämbetsverkens arkiv
och dess resultat.

Till Konungen.

Den 29 maj 1901 inkom Riksdagen i sammanhang med regleringen af utgifterna under rikstatens sjunde hufvudtitel med en underdånig hemstallan, att Eders Kungl. Maj:t täcktes genom sakkunniga personer snarast möjligt låta föranstalta en undersökning af de i hufvudstaden befintliga ämbetsverkens arkiv i syfte att få en utredning såväl rörande deras beskaffenhet, omfång och vård, som ock angående möjligheten och lämpligheten af de äldre delarnes förening med riksarkivet under gemensam styrelse och att, ifall en dylik förening skulle finnas möjlig och önskvärd, Eders Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som vore ägnade att förbereda och främja densamma. Sedan jag den 5 nästföljande augusti afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver denna Riksdagens framställning, uppdrog Eders Kungl. Maj:t den 18 oktober åt mig att låta med riksarkivets krafter verkställa en dylik undersökning. Den är numera fullbordad och jag ber att i underdånighet få redogöra för densamma.

Såsom i min underdåniga årsberättelse för år 1901 redan omnämmts, underrättade jag i ett tryckt cirkulär af den 18 november ett antal ämbetsverk om den förestående undersökningen med anhållan att de ville dels taga under öfvervägande, huruvida de hade något att därvid erinra, dels utse lämpliga personer

att med riksarkivets ombud verkställa densamma, hvarjämte ett frågeformulär i 15 punkter bifogades, af hvilka n:r 1—9 berörde arkivens omfång, innehåll och beskaffenhet, n:r 10—15 de äldre delarnes framtida vård. Sedan jag åt arkivarien S. Bergh uppdragit att å riksarkivets vägnar deltaga i undersökningen, företogs densamma under 1901 med Svea hofrätts (afslutad 1902), krigshofrättsens, marinförvaltningens, myntverkets, kontrollverkets och landtmäteristyrelsens arkiv. Under 1902 omfattade undersökningen dels Eders Kungl. Maj:ts kansli, dels följande ämbetsverk eller myndigheter: fångvårdsstyrelsen, landtförsvars- och sjöförsvarsdepartementens kommandoexpeditioner, arméförvaltningen, flottans arkiv, lotsstyrelsen, generalpoststyrelsen, medicinalstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, kammarkollegium, statskontoret, kommerskollegium, kammarrätten, generaltullstyrelsen, statistiska centralbyrån, öfverintendentsämbetet, styrelsen för postsparbanken, patent- och registreringsverket, domänstyrelsen, stuteriöfverstyrelsen och landtbruksstyrelsen. Undersökningen af kammarrättens arkiv verkställdes af e. o. amanuensen i riksarkivet, docenten S. Clason. Sedan, delvis med biträde af riksarkivets ombud, svaren på den första gruppen af frågor, angående arkivens innehåll, omfattning m. m., redigerats, ha från alla de ämbetsverk, som varit föremål för undersökningen, svar ingått såväl på dessa frågor som på den senare frågegruppen angående arkivens framtida vård och möjligheten af de äldre delarnes sammanförande i en gemensam arkivdepot i förbindelse med riksarkivet. Jag har upptagit de viktigaste resultaten af undersökningen i tre bilagor, till hvilka jag i underdånighet hänvisar, på samma gång som jag utber mig nåden att i det följande dels få sammanfatta de viktigaste af dessa resultat hvad arkivlokalernas beskaffenhet och arkivaliernas omfång angår, dels ock få yttra mig om möjligheten att upprätta den ifrågasatta administrativt-historiska arkivdepoten och om de anordningar eller organisationsändringar, som därpå måste blifva en följd. Jag kommer därvid att i en särskild underdånig skrifvelse yttra mig om den högsta ledningen af det offentliga arkivväsendet och i en annan behandla frågan om kammararkivet, det största af de centrala ämbetsverkens arkiv.

Det har visat sig, att de allra flesta ämbetsverkens arkiv hafva otillräckliga eller i annat afseende otillfredsställande lo-

kaler. De enda, som förklara sig hafva tillräckligt utrymme, äro Svea hofrätt, dock med anlitande å ena sidan af vindarne, som äro otillfredsställande, å den andra af gallring, hvarjämte en ej obetydlig del af dess arkivalier redan öfverflyttats till riksarkivet, krigshofrätten, sjöförsvarsdepartementets kommando-expedition, kammarkollegium, hvad beträffar advokatfiskals-, aktuarie- och registratorskontorens arkivalier, myntverket, kammar-rätten för sitt kansliarkiv (dess nyare handlingar) och landtbruksstyrelsen. Därjämte förklara sig generalpoststyrelsen och styrelsen för postsparbanken komma att få tidsenliga lokaler i det nya posthuset och medicinalstyrelsen menar sig kunna inom sin lokal anskaffa tillräckligt utrymme för arkivet.

Med de öfriga ämbetsverkens arkivlokaler är det mer eller mindre illa beställt. Särskildt de största och viktigaste arkiven ha det mycket dåligt. Fångvårdsstyrelsen har sina arkivalier i flera olika lokaler, inrymda i samma hus som ett stort industriellt etablissement, dessutom i en icke uppvärmd lokal å Långholmen. Lotsstyrelsen har en del af sina arkivalier i ett i flera hänseenden otillfredsställande vindskontor i närheten af boningsrum. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har både otillräckligt utrymme och otillräckligt skydd mot eldfara. Telegrafstyrelsen har sina arkivalier utom i själfva ämbetslokalen äfven i två vindskontor, det ena trångt, båda utsatta för eldfara. Kammararkivets dåliga lokaler äro allmänt kända. Statskontoret använder, utom ett redan öfverfyllt arkivrum, ämbetslokalerna och vinden. En del arkivalier förvarades vid undersökningen i en fuktig källare. Denna är nu utrymd, men handlingarna ha endast i följd af tillfälliga omständigheter — andra handlingar ha för att ordnas deponerats i riksarkivet — för närvarande kunnat inrymmas i de andra lokalerna. Kommerskollegium har arkivalier i alla tjänsterum, gångar, skrubbar och kök, dessutom i ett par vindrum i närheten af bostadsrum, äfvensom i det s. k. kolerasjukhuset på Östermalm, som emellertid instundande vår måste utrymmas. Kammarrätten har för vissa arkivalieserier att tillgå ett ljust arkivrum och ett mörkt arkivrum samt dessutom vinden, som saknar hyllinredning och där arkivalierna lågo i högar på golvet, blandade med trycksaker; utrymmet för ifrågavarande serier är för öfrigt alldeles otillräckligt. Generaltullstyrelsen använder utom tjänsterummen äfven vindrummen, utrymmet är otillräckligt och sistnämnda lokaler eldfarliga. Sta-

tistiska centralbyrån har alldeles otillräckliga lokaler, använder delvis källare, delvis ett oeldadt arkivrum. Generallandtmäterikontorets arkivlokaler äro alldeles otillräckliga och icke skyddade mot eldfara. Flottans arkiv har en mycket trång och delvis oeldad arkivlokal.

Hvad jag nu har anfört bekräftar det nyss fällda omdömet att de offentliga arkivförhållandena i Stockholm i hufvudsak kunna betecknas som otillfredsställande, i vissa fall som mycket dåliga. Det kan icke anses vara staten värdigt, om det så skall förblifva, så mycket mindre som vissa af dessa arkivalier äro af största betydelse för kännedomen om våra inre förhållanden, för historiska forskningar icke mindre än för administrativa utredningar. Mera än två utvägar torde icke öppna sig. Den ena, att hvarje ämbetsverk får en så rymlig lokal, att äfven arkivet där kan uppställas och hållas i ordning men därjämte att detta får sakkunnig vård och ställes under sakkunnig inspektion, samt att plats beredes för forskare. Den andra, att de äldre arkivalierna, som icke längre äro för den dagliga förvaltningen behöfliga eller för densamma blifvit alldeles obehöfliga, förenades i en central arkivdepot under vård af arkivtjänstemän och under riksarkivariens högsta ledning. För egen del finner jag den senare utvägen icke blott ur allmän arkivsynpunkt utan äfven ur praktisk synpunkt vara att föredraga. Ämbetsverken behöfde i sådant fall endast bereda utrymme åt de nyare arkivalierna, exempelvis från de sista tjugufem eller femtio eller hundra åren. De äldre åter skulle centraliserade göra forskningen vida större gagn och löpte ej längre fara att råka i oordning. En rent yttre fråga är den, huruvida dessa äldre arkivalier alla behöfde sammanföras i samma lokal i hufvudstaden. Jag återkommer längre ned till densamma.

Ämbetsverken synas i allmänhet hafva uppfattat saken på detta sätt och de flesta hafva förklarat sig ingenting ha emot en öfverflyttning af sina äldre arkivalier till en dylik gemensam arkivdepot, icke ens, när såsom någon gång händt, utrymmet varit tillräckligt. Landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition och arméförvaltningen upplysa emellertid, att deras obehöfliga arkivalier öfverlämnas till krigsarkivet, hvars nuvarande lokal emellertid är otillräcklig; de kunna sålunda för närvarande lämnas ur räkningen. På motsvarande sätt sker med sjöförsvarsdepartementets kommandoexpeditioners och marinförvaltningens

arkivalier; de flyttas till arkivet vid flottans station i Stockholm. Dess arkivlokal är emellertid, såsom redan erinrats, öfverfylld och äfven i andra hänseenden olämplig. Vederbörande ha också förklarar sig ingenting ha emot de äldre arkivaliernas öfverförande till en centraldepot, för den händelse att någon egen tidsenlig lokal ej kan beredas flottans arkiv. För egen del skulle jag anse det högeligen önskvärdt, att det forna amiralitetskollegiets arkiv, som redan i slutet på 1700-talet skulle öfverlämnats till riksarkivet, ifall utrymme därstädes hade funnits, finge sin plats i en centraldepot och med sitt för historien mycket viktiga innehåll blefve lättare tillgängligt än det för närvarande är. Medicinalstyrelsen synes önska att få behålla hela sitt arkiv. Under förutsättning att det lyckas densamma anskaffa tillräckligt rymliga arkivlokaler och att arkivet ställes under vederbörlig inspektion af riksarkivarien, har jag ingenting väsentligt att erinra däremot. Kammarkollegium anser sig behöfva advokatfiskalsregistrators- och aktuarietkontorens alla arkivalier, och icke heller mot detta vill jag göra någon erinran under förutsättning, att äfven här inspektion får ske. Samma yrkande framställes i afseende på kammararkivet. För min afvikande mening i detta fall hänvisar jag till den särskilda underdåniga skrifvelsen. Myntverket önskar behålla sitt lilla arkiv; postsparbanken, patent- och registreringsverket samt landtbruksstyrelsen ha alltför nybildade arkiv för att någon öfverflyttning bör sättas i fråga, churu patent- och registreringsverkets lokaler äro tränga och delvis eldfarliga. Få de behålla alla sina arkivalier, bör äfven i fråga om dessa verk med hänsyn till framtiden inspektion anordnas.

Ett sammanförande af de öfriga centrala ämbetsverkens äldre arkivalier till en med riksarkivet förenad depot är såtillvida redan förberedt, som under de sista årtiondena öfverflyttning af sådana i stor utsträckning skett till detsamma. År 1892 lämnades sålunda dit från Svea hofrätt 696 volymer domböcker, protokoll, s. k. »libri causarum» m. m. Under åren 1876—1901 ha från kammararkivet öfverlämnats 5,281 volymer, till större delen räkenskaper för Finland och Sveriges öfriga besittningar bortom Östersjön, men äfven delar af reduktionsarkiven, af det egentliga kammararkivet, liksom ett eller annat småarkiv. Från statskontoret ha under åren 1883—1898 kommit 2,464 volymer, hufvudsakligen statsverkshandlingar samt bränneri- och magasins-

direktionernas arkiv. Från kommerskollegium slutligen öfverlämnades 1893 876 volymer bergstingsrättsdomböcker, konsulsrapporter, handlingar om näringarna m. m. Riksarkivet har dessutom fått härbärgera betydande depositioner från Svea hofrätt och kammarkollegium, och för kommerskollegii i det s. k. kolerasjukhuset inrymda arkivalier lärer ingen plats finnas, om icke riksarkivet bereder sådan. Enligt dess instruktion skola där vidare i regeln mottagas upplösta ämbetsverks arkiv, liksom kommissioners och kommittéers. Det finnes sålunda redan en administrativt-historisk arkivdepot införlifvad med detsamma. De nyssnämnda förflyttningarna från ännu existerande ämbetsverk ha naturligtvis närmast framkallats af bristande utrymme. De ha icke varit utan sina olägenheter. Arkiven ha därigenom delvis splittrats, och det gäller numera i arkivvärlden med skäl som en grundregel, att olika myndigheters arkiv böra hållas tillsammans och bilda ett helt för sig. Särskildt i riksarkivet och kammararkivet ha sedan gammalt, såsom också i riksdagen framhållits, splittrade serier förekommit, hvilka det blir svårt och olämpligt att ordna hvar för sig. Äfven i dessa förhållanden förefinnas skäl till upprättande af en dylik administrativt-historisk arkivdepot i förening med det förra. En planmässig öfverflyttning af vissa äldre ämbetsverks äldre arkivalier till en centraldepot innebär nämligen icke en sådan splittring, att den ur arkivsynpunkt bör ogillas. De i riksarkivet redan befintliga fragmenten skulle i så fall komma att återförenas med de samlingar, till hvilka de höra.

Om nu vidare successiva öfverflyttningar till denna nya arkivdepot äga rum, såsom af mig förutsatts och af de flesta ämbetsverken föreslagits, är, såsom ofvan antydts, de centrala ämbetsverkens arkivfråga löst. Man har sört för en enhetlig och sakkunnig ledning, liksom för forskningens kraf, man har sört för ett regelbundet aflämnande af öfverflödiga eller mindre behöfliga arkivalier och man behöfver ej befara att i framtiden ställas inför sammanräfsade högar af oordnade och dammiga arkivhandlingar eller tillgripa så utomordentliga åtgärder, som nu måst ske, för att afhjälpa ett oefterrättligt tillstånd. Såsom jag nyss antydde, komme i öfrigt hvarje ämbetsverks arkivalier att bilda ett helt för sig och icke sammanblandas vare sig med andra ämbetsverks eller med riksarkivets egentliga serier. Den organisation, som på detta sätt skulle genomföras, är för öfrigt

ingen annan än den, som man i andra länder utan olägenhet pröfvat eller som där påyrkas både från arkivaliskt och historiskt intresserade kretsar.

Om det sålunda ur olika synpunkter måste anses önskvärdt, att en dylik arkivdepot upprättas, återstår att tillse, huru utrymme för en sådan skall kunna beredas. Detta blir i själfva verket en hufvudfråga och kanske den förnämsta.

Af de visserligen endast ungefärliga uppgifter, som från de egentliga ämbetsverken lämnats på omfånget af de arkivalier, som kunde komma i fråga att öfverföras till den nya arkivdepoten, framgår att utrymme skulle behöfva beräknas för omkring 4,200 meter, hvarvid jag uppskattar kammarrättens arkivalier, hvilkas omfång, då en stor del legat i högar på vinden, icke kunnat närmare bestämmas, till 600 meter. Lägger jag härtill hvad som möjligen komme att lämnas från flottans arkiv i Stockholm eller 1,800 meter, kommer man till 6,000 meter. Det lediga utrymmet i riksarkivets nya och gamla hus kan efter en förlidit år verkställd uppmätning beräknas till 6,000 meter (häri ingå likväl äfven depositioner af olika slag), hvarvid jag inberäknat uppsättning af golfhyllor i de rum af det gamla huset, där sådana icke finnas. Följaktligen skulle allt utrymme i riksarkivet genast upptagas.

Nu är det så, att alla de arkivalier, om hvilkas öfverflyttning fråga kan uppstå, icke äro af samma värde för den nutida forskningen och ej behöfva en så central och dyrbar förvaringsplats som riksarkivets nuvarande lokaler. Detta torde särskildt gälla om den stora mängden af räkenskaper. Frågan om upprättande af en reservdepot utanför Stockholm har också mera än en gång varit på tal. Man har sålunda vid olika tillfällen föreslagit Svartsjö slott och Leckö slott. Mot båda förslagen kan invändas, att arkivalierna vare sig på det ena eller andra stället blefve lämnade så godt som utan vård, då det svårligen kan blifva tal om att där stationera en arkivtjänsteman, att de säkerligen komma att få oeldade lokaler, att den nödiga tillsynen med vädring och damning sannolikt komme i händerna på oansvariga personer, att forskning på stället svårligen läte sig göra och att transporter af möjligen rekvirerade arkivalier till Stockholm blefve omständlig och rätt besvärlig. Jag har tänkt på en annan utväg, nämligen att använda öfversta våningen af de för landsarkivet i Uppsala afsedda lokalerna till en

dylik arkivdepot. Meningen är för närvarande att icke förse mer än ett af de där befintliga fyra rummen med hyllinredning, och detta rum torde ej på länge behövas för landsarkivets ändamål. Enligt mig lämnade uppgifter skulle, om hyllor insattes i alla rummen, en hyllängd af omkring 2,500 meter kunna vinnas. Beräknar man att 2,000 meter genast toges i anspråk, skulle sålunda plats i Stockholm behövas för omkring 4,000 meter. Härför räckte sålunda för närvarande riksarkivets lediga utrymme; den ordinarie tillökningen af riksarkivets samlingar torde kunna uppskattas till omkring 50 meter om året, och plats finnes för densamma ett antal år, då från ämbetsverken först efter en tioårsperiod accession behöfde väntas och denna delvis torde kunna afledas till Uppsala. Jag är emellertid ej fullständigt underrättad om huru ämbetsverken ställa sig till en partiell förflyttning af deras äldre arkivalier utom hufvudstaden. Ett par hafva redan nu förklarat sig icke kunna vara med därom annat än för räkenskaperna. Jag har anledning antaga att de öfriga äro af samma mening. Å andra sidan torde nog en del räkenskaper för Sveriges förlorade provinser, möjligen äfven några andra serier, kunna flyttas från riksarkivet till en depot utom Stockholm.

Hela denna beräkning är gjord utan hänsyn till kammararkivet. Arkivaliernas längd därstädes är beräknad till omkring 8,000 meter. Skulle man därifrån draga de omkring 900 meter, som äro deponerade i det af riksarkivet hittills disponerade slottshvalfvet, återstå i alla fall minst 7,100 meter att placera, och det är ovisst huru länge riksarkivet får begagna sig af detta hvalf. Förekar man dem med de ofvan nämnda reducerade 4,000 meterna, hinner man till 11,000 meter eller mera. Plats därföre finnes icke i riksarkivet. Äfven om man tänkte sig, att en del af de senast nämnda handlingarna kunde vara kvar i kammararkivets nuvarande lokal, en del möjligen flyttas till Uppsala, blefve i alla fall helt visst riksarkivet öfverfyllt. Man står då inför nödvändigheten af en tillbyggnad eller nybyggnad. Skulle man åter inskränka sig till att med riksarkivet förena de öfriga centrala ämbetsverkens äldre arkivalier utom kammararkivet, blir det nödvändigt att tänka på en ny lokal för det sistnämnda. Det är icke möjligt att inom de nuvarande lokalerna få detta arkivs dyrbara samlingar så ordnade och uppställda, att ordningen kan bevaras och arkivalierna blifva för

forskning på önskvärdt sätt tillgängliga. Skulle riksarkivet åter i den närmaste framtiden mista det nyss omnämnda slottshvalfvet, som rymmer 2,700 längdmeter, till största delen upptagna, blefve svårigheterna ännu större.

I afseende på en tillbyggnad till riksarkivet får jag i underdånighet erinra därom, att när det nuvarande nya riksarkivhuset uppfördes med en i förhållande till bredden i ögonen fallande höjd, det bland annat ingått i byggnadsplanen, att fasaden i framtiden, när utvidgning behöfdes, fortsattes i rak linie åt Riddarholmsbron på riksgäldskontorets tomt (jfr riksarkivariens uppsats om »Den nya riksarkivbyggnaden» i Meddelanden från svenska riksarkivet, h. XV, sid. 471). Det säger sig själf att detta vore en lycklig lösning af frågan. Man hade också tänkt att, när den nya riksdagsbyggnaden om ett par år kan tagas i besittning, äfven riksgäldskontoret skulle flytta dit och dess lokaler därigenom blifva disponibla. Af hvad som vid innevarande års riksdag förekommit vill det synas, som om riksgäldskontoret möjligen icke skulle kunna komma att inrymmas i riksdagshuset utan för en längre eller kortare framtid få lof att stanna kvar i sin nuvarande lokal. Jag nödgas att inför Eders Kungl. Maj:t framhålla den trängande nödvändigheten, försävidt arkivfrågan skall få en tillfredsställande lösning, att det måtte tillses, huruvida icke riksgäldskontoret, som för sitt behof icke synes behöfva alltför vidlyftiga lokaler, kunde på ett tillfredsställande sätt inrymmas i någon annan offentlig och väl belägen byggnad i hufvudstaden.¹

En annan utväg, som kunde ifrågasättas, vore en om- och tillbyggnad af riksarkivets gamla hus. Detta skulle emellertid förutsätta ett öfverflyttande för en tid af de där förvarade arkivalierna till riksarkivets nya byggnad, men då det upptagna utrymmet i det förra år 1902 kunde beräknas till 3,900 meter (däraf 600 meter depositioner), det lediga utrymmet i nya huset till endast 3,042 meter (hvertill kommer 250 meter depositioner), inses lätt med hvilka svårigheter en dylik öfverflyttning måste vara förenad, som icke blott skulle tills vidare omöjliggöra mottagande af några äldre arkivalier från de olika ämbetsverken utan äfven tvinga till återlämnande af mottagna depositioner.

¹ Genom kamrarnes beslut den 29 april synes det ha blifvit afgjort, att riksgäldskontoret kommer att få sin lokal i det nya riksdagshuset, och att den här ofvan uttalade farhågan sålunda icke längre behöfver hysas.

Det är i öfrigt icke gärna möjligt, att plats efter en sådan ombyggnad i alla fall för någon längre tid kunde beredas för alla de arkivalier, som skulle samlas i den nya arkivdepoten. En tredje utväg vore slutligen beredandet af tillräckligt rymliga arkivlokaler i någon annan byggnad i hufvudstaden, gammal eller ny. Anordningen blefve visserligen i mer än ett hänseende obekvämt, men kunde accepteras, dock under den från min sida nödvändiga förutsättningen, att denna arkivdepot, ehuru belägen på längre eller kortare afstånd från riksarkivet, likväl förenades under gemensam styrelse med detta. Att den första utvägen ur arkivsynpunkt vore den bästa är själfklart. Måhända blir den också, om alla synpunkter tagas i betraktande, den billigaste. I sådant fall kunde nog samma expeditions- och forskningslokaler begagnas och den nödiga vaktbetjäningen torde ej behöfva någon större tillökning.

Det säger sig själf, att den nu ifrågasatta utvidgningen af riksarkivet till att omfatta en ny och stor administrativt-historisk arkivdepot icke kan ske utan förstärkning af dess arbetskrafter. Redan nu äro dessa, med hänsyn till de ökade kraf, som från vissa håll ställas på arbetena i riksarkivet, otillräckliga. Jag inser emellertid väl, att man i detta afseende måste inskränka sig till det nödvändigaste och ber att i det följande få framställa mina underdåniga förslag. För den händelse i den nya arkivdepoten hvarken skulle komma att ingå flottans arkiv eller kammararkivet, synes en ny ordinarie amanuensplats möjligen kunna vara tillräcklig. Skulle flottans arkiv tillkomma, hvars arkivalier äro af betydande omfång och helt visst komma att mycket anlitas, torde äfven en ny arkivarieplats vara behöflig. Skulle äfven kammararkivet komma att förenas med nämnda depot, torde kammararkivarien böra öfverflyttas på riksarkivets stat och torde därjämte med hänsyn till erforderliga kamerala utredningar äfven en ny amanuensplats vara behöflig. I fall sålunda den nya arkivdepoten finge sin största utsträckning, blefve, förutom den nyss nämnda öfverflyttningen, de erforderliga nya tjänstemännen en arkivarie och två amanuenser. Minst en ny vaktmästare skulle i så fall också behöfvas, men äfven en sådan torde kunna öfverflyttas från kammararkivets stat.

Jag har i det föregående icke berört krigsarkivet. Från organisativ synpunkt synes i och för sig ingen svårighet möta att förena detsamma med riksarkivet. Något yrkande har jag

emellertid under nuvarande förhållanden icke att framställa i detta hänseende.

På grund af hvad jag ofvan anført får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande hvilka åtgärder som böra vidtagas för att åt de centrala ämbetsverkens äldre arkivalier bereda det utrymme och den vård, som de oundgängligen behöfva, i hvilket afseende den enda tillfredsställande utvägen synes vara att uppsamla dem i en med riksarkivet förenad depot med lokaler dels i hufvudstaden, dels ock för mindre viktiga handlingar i en utom hufvudstaden belägen, icke alltför aflägsen byggnad, där nödig tillsyn och vård kunde komma handlingarna till del, samt därefter till Riksdagen ingå med de framställningar, som af en dylik pröfning kunna framgå såsom erforderliga och ändamålsenliga.

Stockholm den 19 mars 1903.

Underdånigst

Emil Hildebrand.

Bil. A.

Öfversikt af innehållet i de arkiv, som undersökts med
anledning af kungl. brefvet den 18 oktober 1901
och riksarkivariens cirkulär den 18 november
samma år.

(Möjligen befintliga luckor i de serier, för hvilka begynnelseår
äro utsatta, angifvas icke.)

INNEHÅLL.

	Sid.
1. Svea hofrätt	109.
2. Krigshofrätten	» .
3. Fångvårdsstyrelsen	110.
4. Landförsvarsdepartementets kommandoexpedition	» .
5. Arméförvaltningen	» .
6. Sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition	114.
7. Marinförvaltningen	» .
8. Lotsstyrelsen	115.
9. Generalpoststyrelsen	116.
10. Medicinalstyrelsen	117.
11. Väg- och vattenhyggnadsstyrelsen	118.
12. Telegrafstyrelsen	119.
13. Järnvägsstyrelsen	» .
14. Kammarkollegium	120.
15. Statskontoret	123.
16. Myntverket	124.
17. Kontrollverket	125.
18. Kommerskollegium	» .
19. Kammarrätten	126.
20. Generaltullstyrelsen	129.
21. Statistiska centralbyrån	130.
22. Öfverintendentsämbetet	131.
23. Styrelsen för postsparbanken	» .
24. Patent- och registreringsverket	» .
25. Landmäteristyrelsen	132.
26. Stuteriöfverstyrelsen	133.
27. Domänstyrelsen	» .
28. Landbruksstyrelsen	134.
29. Generalstaben	135.
30. Flottans arkiv i Stockholm	» .

1. Svea hofrätt.

I. Hofrättens hufvudarkiv.

A. Protokoll (civil- fr. o. med 1736, kriminal- fr. o. med 1756). »Codex rationum» (vota) 1636—1849.

B. Registratur (koncept till skrivelser) fr. o. med 1614. Domar, resolutioner och utslag (i allmänhet fr. o. med 1736).

C. Diarier och rotlar (flera slag, äldsta serien fr. o. med 1690).

D. Liggare och matriklar. Dessutom finnes ett slags register, kalladt »Janus regius sive manuale causarum civilium» (pars I 1614—1705 af C. Lundius; pars II 1706—1740-talet af J. Retzius).

E. Inkomna handlingar: kungl. bref fr. o. med 1614, »libri supplicationum» 1616—1682, nyare handlingar i afgjorda mål (de som äro äldre än 100 år gallras), bouppteckningar fr. o. med 1737, akter i frälsemäns konkurser 1773—1849 m. m.

Anm. Protokoll, dom-, utslags- o. resolutionsböcker samt »libri causarum» t. o. med 1735 öfverlämnades till riksarkivet 1892.

II. Advokatfiskalskontoret.

A. Konceptmemorial fr. o. med 1797.

B. Diarier fr. o. med 1720.

C. Häradsrätters och rådstufvurätters renoverade domböcker i allmänhet fr. o. med 1809 (de äldre äro deponerade i riksarkivet), samt småprotokoll, häradsrätters fr. o. med 1701, rådstufvurätters fr. o. m. 1691.

2. Krigshofrätten.

I. Krigshofrättens hufvudarkiv (tidtals generalkrigsrättens och krigskollegii).

A. Protokoll fr. o. med 1746.

B. Koncept fr. o. med 1784. Utslag fr. o. med 1880.

C. Diarier fr. o. med 1735.

D. Kungl. bref fr. o. med 1743, »inneliggande handlingar» fr. o. med 1728 m. m.

E. Diverse handlingar (1600- o. 1700-talen).

II. **Krigsfiskalskontoret.**

A. Konzeptmemorial fr. o. med 1810.

B. Diarier fr. o. med 1809.

C. Inkomna rapporter m. m.

3. **Fångvårdsstyrelsen.**

I. **Styrelsens öfver rikets fängelser och arbetsinrättningar**, sedermera (1859) fångvårdsstyrelsens arkiv fr. o. med 1825.

A. »Registratur» (= protokoll och koncept).

B. Diarier (flera slag) och expeditionslistor.

C. Liggare och matriklar.

D. Kungl. bref, s. k. inneliggande handlingar, uppgifter, rapporter, beskrifningar öfver fångar (jämte fotografier) m. m.

E. Räkenskaper.

II. Indragna **centralfängelsets & Norrmalm** i Stockholm arkiv: Räkenskaper, kyrkböcker, rullor m. m., delvis fr. o. m. 1815.

4. **Landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition.**

Generaladjutantens öfver armén, från 1840 landtförsvarsdepartementets kommandoexpeditionens arkiv.

A. Protokollslistor öfver afgjorda kommandomål.

B. Konzept fr. o. med 1816.

C. Diarier och register fr. o. med 1816.

D. Rullor.

E. Kungl. bref (1817—1840), andra inkomna handlingar (hufvudserie fr. o. med 1816), rapporter, tjänsteförteckningar m. m.

5. **Arméförvaltningen.**

I. **Krigskollegii** arkiv, hufvudsakligen 1841—1865 (det öfriga är öfverlämnadt till krigsarkivet).

1. Handlingar gemensamma för hela verket eller för flera afdelningar inom detsamma.

A. Pleniprotokoll och föredragningslistor.

B. Brefkoncept.

- C. Diarier (flera slag).
- D. Kungl. bref (1638—1865), afgjorda mål.
- E. Presidentsexpeditionens koncept och registratur, diarium, inkomna handlingar, uppgifter till årsberättelser m. m. (delvis fr. o. med 1805).

2. Artilleriafdelningen.

- A. Protokoll och föredragningslistor.
- B. Brefkoncept samt artillerimilitärkontorets, kammarkontorets och revisionens konceptmemorial.
- C. Kontorens och revisionens diarium.
- D. Liggare öfver kronans hus och byggnader.
- E. Afgjorda mål och andra inkomna handlingar (flera serier).
- F. Räkenskaper.

3. Fortifikationsafdelningen.

- A. Protokoll och föredragningslistor.
- B. Brefkoncept samt revisionens konceptmemorial.
- C. Revisionens diarium.
- D. Liggare.
- E. Afgjorda mål och andra inkomna handlingar.
- F. Räkenskaper.

4. Underhållsafdelningen t. o. med 1850.

- A. Protokoll och föredragningslistor.
- B. Brefkoncept samt kammarkontorets och revisionens konceptmemorial.
- C. Revisionens annotationsbok.
- D. Liggare öfver utestående lån.
- E. Afgjorda mål och andra inkomna handlingar.
- F. Räkenskaper.

Bihang: Protokoll (1849—1851), diarium, generalorder och andra handlingar angående en svensk armékårs förläggande till Schlesvig.

5. Utredningsafdelningen t. o. med 1850.

- A. Protokoll och föredragningslistor.
- B. Brefkoncept samt kammarkontorets och revisionens konceptmemorial.

- C. Kammarkontorets och revisionens diarier.
 - D. Liggare.
 - E. Afgjorda mål och andra inkomna handlingar.
 - F. Räkenskaper.
6. Intendentsafdelningen 1851—1865.
- A. Protokoll och föredragningslistor.
 - B. Brefkoncept samt kammarkontorets och revisionens konceptmemorial.
 - C. Afdelningens remissdiarium och revisionens diarier.
 - D. Liggare.
 - E. Afgjorda mål och andra inkomna handlingar.
 - F. Räkenskaper.
7. Indelnings- och boställsafdelningen, fr. o. med 1850 aflöningsafdelningen.
- A. Protokoll och föredragningslistor.
 - B. Brefkoncept samt indelningskontorets, fr. o. med 1850 aflöningskontorets konceptmemorial (1812—1865).
 - C. Diarium öfver sync- och besiktninginstrument.
 - D. Liggare öfver indelta arméns boställen.
 - E. Afgjorda mål och andra inkomna handlingar.
 - F. Räkenskaper: krigskollegii hufvudböcker fr. o. med 1850 jämte verifikationer m. m.
8. Krigsmanshusafdelningen t. o. med 1850 samt aflöningsafdelningens krigsmanshuskontor 1851—1865.
- A. Protokoll och föredragningslistor (t. o. med 1850).
 - B. Brefkoncept samt krigsmanshuskontorets konceptmemorial.
 - C. »Expeditionsbok» (1835—1850) och krigsmanshuskontorets diarium.
 - D. Rullor öfver underhållstagare.
 - E. Afgjorda mål och andra handlingar angående Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden.
 - F. Räkenskaper.
9. Advokatfiskalskontoret:
- A. Konceptmemorial (1805—1865).
 - B. Diarier (1813—1865).

II. **Arméförvaltningens** arkiv fr. o. med 1866.

1. Plenum.
 - A. Protokoll.
 - B. Koncept jämte register.
 - C. Diarier.
 - D. Kungl. bref, afgjorda mål och andra inkomna handlingar.
2. Artilleridepartementet.
 - A. Protokoll och föredragningslistor.
 - B. Brefkoncept jämte register.
 - C. Diarier.
 - D. Liggare.
 - E. Kungl. bref, generalorder, afgjorda mål och andra inkomna handlingar.
 - F. Räkenskaper.
3. Fortifikationsdepartementet.

Samma serier som i artilleridepartementet samt dessutom ritningar och kartor.
4. Intendentsdepartementet.

Samma serier som i fortifikationsdepartementet.
5. Civila departementet.

Samma serier som i artilleridepartementet. Till räkenskaperna höra bl. a. hufvudböcker jämte verifikationer.
6. Ombudsmannen.
 - A. Konceptmemorial.
 - B. Diarier.

III. **Direktionens öfver invalidnrättningen** arkiv 1820—1849.

- IV. **Direktionens öfver arméns pensionskassa** protokoll, koncept, diarier, liggare, inkomna handlingar och räkenskaper m. m. angående arméns ackordsamorteringsfond 1833—1876.
- V. **Krigskommissariatshandlingar** rörande: generalkrigskommissariatet 1848—1850, nordschlesvigiska krigskommissariatet 1849—1851, generalkrigskommissariatet 1854—1858.

VI. **Kommittéhandlingar** rörande: kommittéerna för uppskattning af indelta arméns boställen 1827, 1830 års kommitté för indelta arméns lönereglering (jämf. Statskontoret, VII), salpeterkommittén 1835—1867.

6. Sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition.

I. **Generaladjutantens öfver flottan, från 1840 sjöförsvarsdepartementets kommandoexpeditionens arkiv.**

- A. Protokollistor öfver afgjorda kommandomål.
- B. Koncept fr. o. med 1809.
- C. Diarier och register, delvis fr. o. med 1801.
- D. Liggare och rullor.
- E. Kungl. bref 1801—1840, andra inkomna handlingar (hufvudserie fr. o. med 1798) o. meritförteckningar (fr. o. med 1820).
- F. Diverse äldre handlingar.

II. **Storamiralsämbetets 1:a afdelnings arkiv 1825—1840.**

- A. Protokoll (1832—1838) och föredragningslistor (1827—1840).
- B. Koncept.
- C. Diarier och register.
- D. Kungl. bref.

III. **Kommittéhandlingar** rörande reglementskommissionerna 1884—1890, 1893—1899.

7. Marinförvaltningen.

Förvaltningens af sjöärendena, sedermera (1878) marinförvaltningens arkiv fr. o. med 1871 (äldre handlingar äro öfverlämnade till flottans arkiv).

- A. Protokoll.
- B. Koncept.
- C. Diarier och rotlar.
- D. Liggare.
- E. Kungl. bref, generalorder och andra inkomna handlingar, kontrakt m. m.
- F. Ritningar.
- G. Räkenskaper.

8. Lotsstyrelsen.

I. Hufvudarkivet t. o. med 1871.

A. Förvaltningens af sjöärendena protokoll i lotsmål 1845—1871.

B. Generalsjömilitiekontorets koncept i lotsmål 1791—1794, storamiralsämbetets vid arméns flotta och kommitterades till förvaltningen af arméns flottas ärenden d:o 1794—1803 samt förvaltningens af sjöärendena d:o 1803—1871.

C. Förvaltningens af sjöärendena diarier i lotsmål 1845—1871.

D. Handlingar i lotsmål, inkomna till amiralitetskollegium och nyss nämnda myndigheter 1751—1815, 1845—1871 jämte kungl. bref 1798—1871, dykerimål 1745—1828 samt memorial till amiralitetskollegium med påtecknad resolution 1736—1769.

E. Diverse handlingar angående lots- samt fyr- och båk-väsendet (1700-talet).

II. Amiralitets-lotskontorets, sedermera lotsdirektörsämbetets arkiv t. o. med 1871:

A. Koncept 1751—1791, 1809—1871.

B. Diarier 1761—1871.

C. Rullor.

D. Inkomna handlingar 1809—1871 jämte lotsdagböcker 1799—1840 och fyrjournaler 1850—1871.

III. Lotsverkskontorets, sedermera kammarkontorets arkiv t. o. med 1871: koncept (1798—1871) samt räkenskaper, däribland hufvudböcker med verifikationer (1803—1850, för öfrigt i flottans arkiv).

IV. Lotsstyrelsens arkiv fr. o. med 1872.

A. Protokoll och föredragningslistor (fr. o. med 1899).

B. Koncept.

C. Diarier.

D. Liggare och rullor.

E. Kungl. bref och andra inkomna handlingar jämte kontrakt, lotsdagböcker, fyrjournaler samt rese- och maskinjournaler; dessutom äfven hemliga handlingar.

F. Kammarkontorets koncept och räkenskaper.

G. Fyringeniörkontorets koncept, diarier och liggare (fr. o. med 1855).

- V. Chefens för **norra lotsdistriktet** arkiv: koncept 1836—1877, inkomna handlingar 1724—1877.

Anm. Handlingar angående lots- samt fyr- och båkväsendet finnas äfven i flottans arkiv i Stockholm.

9. Generalpoststyrelsen.

- I. Handlingar, hörande till **kanslikollegii** arkiv:
- A. Kanslikollegii koncept (1683—1691) och registratur (1683—1714) i postärenden.
 - B. Kungl. bref i d:o 1681—1710.
- II. **Öfverpostdirektörens** samt **postkamrerarens** arkiv före 1801.
- A. Öfverpostdirektörens registratur 1704—1791 och koncept 1751—1800.
 - B. D:o diarier.
 - C. Inkomna handlingar.
 - D. Postkamrerarens (postkammarkontorets) arkiv: »konungabref och resolutioner», postverkets stater samt räkenskaper.
- Anm.* Öfverpostdirektörens koncept och inkomna handlingar, i allmänhet t. o. med 1759, finnas äfven i riksarkivet.
- III. **Öfverpostdirektörsämbetets**, sedermera (1849) **generalpoststyrelsens** arkiv fr. o. med 1801 (då verket skildes från kanslikollegium).
1. Handlingar, gemensamma för flera afdelningar inom verket, äfvensom kanslibyråns särskilda arkiv.
 - A. Föredragningslistor och protokoll.
 - B. Koncept (endast i ärenden, hörande till kanslibyrån, fr. o. med 1874).
 - C. Diarier.
 - D. Personalförteckningar.
 - E. Kungl. bref, »akter» (endast kanslibyråns fr. o. med 1876) och andra inkomna handlingar.
 - F. Postombudsmannens arkiv.
 - G. Reklamationskontorets arkiv.
 2. Kameralbyråns arkiv (incl. postkammarkontorets arkiv fr. o. med 1801).
 - A. Koncept.
 - B. Diarier.

- C. Liggare.
 - D. Postverkets stater, akter och andra inkomna handlingar.
 - E. Ritningar.
 - F. Räkenskaper.
 - G. Postverkets persedelförråds arkiv.
 - H. Postverkets frimärkesförråds arkiv.
3. Trafikbyråns arkiv.
- A. Koncept.
 - B. Diarier.
 - C. Liggare och matriklar.
 - D. Akter och andra inkomna handlingar.
4. Utrikes- och författningsbyråns arkiv.
- A. Koncept.
 - B. Diarier.
 - C. Liggare.
 - D. Akter, statistiska primäruppgifter och andra inkomna handlingar.
5. Revisionsbyråns arkiv.
- A. Koncept.
 - B. Diarier.
 - C. Akter.

Anm. Inom de två sistnämnda byråerna ordnas koncept och akter numera efter s. k. dossiersystem.

10. Medicinalstyrelsen.

- I. **Collegii medici, 1813 sundhetscollegii, 1878 medicinalstyrelsens hufvudarkiv.**
- A. Protokoll fr. o. med 1671.
 - B. Registratur 1698—1764 och koncept fr. o. med 1762.
 - C. Diarier fr. o. med 1806.
 - D. Liggare och matriklar.
 - E. Kungl. bref fr. o. med 1663, afgjorda mål (»akter») fr. o. med 1674, rapporter, ämbetsberättelser och andra inkomna handlingar.
 - F. Ritningar.
 - G. Räkenskaper.
- II. **Fältläkarekontorets arkiv 1811—1892.**

III. **Kirurgiska societets** examensprotokoll 1689—1764.

IV. **Kommittéhandlingar** rörande: sundhetskommisionen 1737—1766, kommittén angående veterinärrättningen 1821—1823, karantänskommisionen 1831—1857 (utom räkenskaperna, som förvaras i kommerskollegium), kommissionen rörande kolerafarsoten 1893—1895 m. fl.

Ann. I medicinalstyrelsen förvaras också under form af lån från riksarkivet och domänstyrelsen vissa delar af hospitalsdeputationens, hospitalsöfverdirektionens och serafimerordensgillets arkiv, bl. a. hela serien protokoll (1757—1876).

11. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.**

(Jämf. Järnvägsstyrelsen, II.)

I. **Styrelsens för allmänna vattenbyggnader, 1841 styrelsens för allmänna väg- och vattenbyggnader, 1883 väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arkiv.**

A. Föredragningslistor fr. o. med 1849 samt protokoll fr. o. med 1882.

B. Koncept fr. o. med 1840.

C. Diarier fr. o. med 1840.

D. Liggare öfver allmänna arbeten och enskilda järnvägar.

E. Inkomna handlingar (hufvudserie fr. o. med 1840, däribland äfven kungl. bref), inspektionsberättelser, kontrakt rörande med statsbidrag hugnade allmänna arbeten, besiktningssprotokoll, kostnadsförslag och revisionsberättelser rörande enskilda järnvägar, s. k. öfverblifna handlingar (från Kungl. Maj:t öfverlämnade, sedan anslag beviljats) m. m.

F. Kostnadsförslag och andra handlingar angående kanaler, farleder, åar och sjöar (1840-talet—1880-talet), ordnade alfabetiskt efter företagen.

G. Ritningar till väg-, frost- och odlingsföretag, bro- och hamnbyggnader samt kanaler och enskilda järnvägar.

H. Räkenskaper.

II. **Kommitterades öfver norra väganläggningarna** arkiv 1811—1844: registratur, kungl. bref.

III. **Strömrensningsskommitténs** arkiv 1819—1827: protokoll, koncept, diarier, inkomna handlingar, räkenskaper.

- IV. **Storamiralsämbetets 3:dje afdelnings** arkiv 1827—1839: koncept, diarier, inkomna handlingar.
- V. **Väg- och vattenbyggnadskårens** arkiv fr. o. med 1852: koncept, diarier, inkomna handlingar, meritförteckningar.

12. Telegrafstyrelsen.

- A. Protokoll 1856—febr. 1894, sedan föredragningslistor.
 B. Koncept fr. o. med 1852.
 C. Diarier fr. o. med 1856.
 D. Liggare.
 E. Kungl. bref fr. o. med 1852 samt andra inkomna handlingar, rapporter, kontrakt (hufvudsakligen angående telefonabonnemang) m. m.
 F. Ritningar och kartor.
 G. Räkenskaper.

13. Järnvägsstyrelsen.

- I. **Styrelsens öfver statens järnvägsbyggnader** arkiv 1855—1882: koncept, diarier, inkomna handlingar, ritningar och kartor, räkenskaper.
- II. **Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens** koncept, inkomna handlingar, ritningar och kartor samt räkenskaper angående statens järnvägsbyggnader 1883—1887.
- III. **Styrelsens för statens järnvägstrafik, sedermera (1888) järnvägsstyrelsens** arkiv fr. o. med 1863.
- A. Protokoll och föredragningslistor.
 B. Koncept.
 C. Diarier (centraldiarium, byrårotlar) och expeditjonslistor.
 D. Liggare.
 E. Inkomna handlingar (kungl. bref särskildt bundna fr. o. med 1865), äganderättshandlingar, kontrakt m. m.
 F. Kammarkontorets räkenskaper.
 G. Ritningar, kartor och räkenskaper rörande statens efter 1887 pågående järnvägsbyggnader.

14. Kammarkollegium.

(Jämf. Domänstyrelsen, IV.)

I. Kammararkivet.

1. Kammararkivets ordinarie ännu tillväxande serier:

- A. Kammararkivets koncept fr. o. med 1635.
- B. D:o diaries fr. o. med 1730.
- C. Kronoräkenskaper med verifikationer för rikets län och Stockholms stad, i äldre tider för mindre förvaltningsområden.
- D. Räkenskaper med verifikationer för ett större antal hufvudsakligen civila statsinstitutioner, de flesta utom hufvudstaden.

Anm. De under C och D upptagna räkenskaperna öfverlämnas från kammarrätten efter verkställd granskning.

2. Kammarens och kammarkollegii äldre arkiv.

- A. Protokoll 1635—1699.
- B. Registratur 1612—1679.
- C. Inkomna handlingar samt räkenskaper:

Kungl. bref 1634—1679 (jämte strödda bref ända från 1520-talet) samt kungliga och furstliga personers bref; inkomna skrivelser från myndigheter.

Räknekamarens och räntekamarens handlingar och räkenskaper, hvartill bl. a. höra dels särskilda samlingar som börja på 1500-talet och upphöra under 1600-talets första årtionden, såsom beställnings- och löningsregister, förläningsregister, handlingar angående gårdar och hjälper, ordningar och undervisningar, Vasagodsens (»arf- och egna gods») m. fl., dels serier som äfven fortsätta längre fram i tiden, såsom räntekammarböcker, rikshufvudböcker (1619—1679), jordeböcker, frälse- och rusttjänstlängder, afräknings- och likvidationsakter.

Handlingar och räkenskaper, tills vidare ordnade efter ämne, såsom angående bankväsen, bergsbruk (incl. handlingar rörande kronans koppar), beskickningar (»diplomatica»), fiske och vattenrätt, flottan, handel och sjöfart (incl. handelskompanier och kolonier), hären, kommunikationer, kvarnar och sågar, kyrkor, skolor och fromma stiftelser, medicinalväsen, myntväsen, postväsen,

proviantväsen, städer, tullväsen m. m. samt samlingarne
biographica och topographica.

3. Delar af kommerskollegii arkiv, hufvudsakligen från
tiden före dess förening med kammarkollegium 1680.

4. Delar af kammarrevisionens (kammarrättens) arkiv
(utom de i åtskilliga ofvan uppräknade serier ingående räkenskaper).

5. Delar af reduktionskollegii och öfriga reduktions-
myndigheters arkiv, ordnade efter de särskilda myndigheterna
utom de genomgående serierna köpegodsakter, bytesakter och
ersättningsakter samt afräknings- och likvidationsakter, hvilka
sistnämnda ingå i den ofvan (under 2 C) upptagna samlingen
(jämf. äfven här nedan 8). — Vissa delar af reduktionsmyndig-
heternas arkiv finnas i riksarkivet.

6. Kommissionshandlingar rörande: defensionskommis-
sionen (Karl XII:s tid), amiralitetskommissioner (1720- och 1730-
talen), utredningskommissioner (1700-talet), skogskommissioner
i Skaraborgs län (1689—90) och i Uppland (1694—96), kom-
missionen i Kalmar län 1707—08, pommerska kommissionen
(1730-talet), ekonomikommissionen (1749—54), kommitterade för
beskattningsväsendets förenklade (1846—47) m. fl. — Hand-
lingar rörande åtskilliga af dessa kommissioner finnas äfven i
riksarkivet.

7. Lifgedingens räkenskaper och en del andra dithörande
handlingar. — Lifgedingens arkiv finnas för öfrigt i riksarkivet.

8. Enskilda personers handlingar (delvis inkomna till
reduktionsmyndigheterna), däribland samlingen »svenska adeln
och dess gods». — Flera dylika samlingar äro öfverlämnade till
riksarkivet.

II. Advokatfiskalskontoret.

A. Koncept fr. o. med 1686.

B. Diarier (in- och utgående flera slag, äldsta serien fr. o.
med 1691).

C. Inkomna handlingar (delvis fr. 1670-talet): årshandlingar
(hufvudserie), aktoratshandlingar, markegångshandlingar, syne-
handlingar, äganderättshandlingar m. m.

III. Aktuarietkontoret.

1. Första provinskontorets arkiv t. o. med 1879.
 - A. Konzeptmemorial fr. o. med 1774.
 - B. Diarier: remissböcker fr. o. med 1689, memorialböcker fr. o. med 1671.
 - C. Jordebokshandlingar.
 - D. Årshandlingar: hufvudserie fr. o. med 1689 samt särskilda serier.
2. Andra provinskontorets arkiv t. o. med 1879.
 - A. Konzeptmemorial fr. o. med 1720.
 - B. Diarier: remissböcker fr. o. med 1691, memorialböcker fr. o. med 1690.
 - C. Jordebokshandlingar.
 - D. Årshandlingar: hufvudserie fr. o. med 1666 samt särskilda serier.
3. Tredje provinskontorets arkiv t. o. med 1879.
 - A. Konzeptmemorial fr. o. med 1831.
 - B. Diarier: remiss- och memorialböcker fr. o. med 1802.
 - C. Jordebokshandlingar.
 - D. Årshandlingar: hufvudserie fr. o. med 1727 samt särskilda serier.
4. Jordebokskontorets arkiv 1858—1870.
 - A. Protokoll.
 - B. Konzept.
 - C. Diarier.
 - D. Jordebokshandlingar.
5. Aktuarietkontorets arkiv fr. o. med 1880.
 - A. Diarier.
 - B. Liggare.
 - C. Jordebokshandlingar.
 - D. Årshandlingar.

IV. Registratorskontoret.

- A. Kammarkollegii protokoll fr. o. med 1700.
- B. D:o registratur och koncept fr. o. med 1680 (und. utlåtanden särskild serie fr. o. med 1684, särskilda koncept till 1700-talets skatteköpebref).

- C. Diarier, rotlar och expeditionslistor (äldsta serien fr. o. med 1728).
- D. Liggare och matriklar.
- E. Kungl. bref fr. o. med 1680, befordringsakter m. m.
- F. Kammarkollegii räkenskaper.

I registratorskontoret förvaras äfven: rekognitionsskogsdivisionens protokoll, koncept, diarier och kungl. bref (hufvudsakligen 1820—1857).

15. Statskontoret.

I. Statskontorets hufvudarkiv.

- A. Protokoll fr. o. med 1686.
- B. Registratur 1681—1755 och koncept fr. o. med 1720.
- C. Diarier och expeditionslistor (flera slag, äldsta serien fr. o. med 1681).
- D. Liggare (utom de, som hänföras till räkenskaper).
- E. Kungl. bref fr. o. med 1680, »expedierade handlingar» fr. o. med 1681 (däribland för senare tid anordningshandlingar särskildt), rapporter från rättekammaren m. fl. serier inkomna handlingar.
- F. Räkenskaper:
 - memorialböcker fr. o. med 1681;
 - kvartalskoncept, sedermera »anteckningsböcker» (öfver inkomster och utgifter) fr. o. med 1756;
 - inkomstbok;
 - redogörelser, liggare och likvidböcker för särskilda fonder;
 - stämpelpappersräkenskaper;
 - förskottsuppgifter;
 - rikshufvudböcker fr. o. med 1821 (jämte några föregående);
 - hofstater fr. o. med 1674;
 - riksstater (större delen öfverlämnad till riksarkivet jämte åtskilliga andra serier af äldre statshandlingar);
 - dispositioner (projekt och koncept 1680—1741);
 - statsliggare fr. o. med 1849 (tryckes numera),

koncept till länsstater samt pensions- och indragningsstater;

länsräkenskaper (delvis fr. o. med 1681); samt en mängd andra räkenskapshandlingar (rörande allmänna byggnader, bergsbruk, lån, ministerstaten, mynt- och kontrollverken, tullväsen m. m.).

Räntekammarens räkenskaper, hvaribland förslag fr. o. med 1681 samt koncepthufvudböcker fr. o. med 1683 och original d:o med verifikationer fr. o. med 1875.

- II. **Advokatfiskalsämbetets**, numera **ombudsmannens** arkiv.
- III. **Statskontorets allmänna magasinsskontors** arkiv 1826—1871 jämte delar af de föregående magasinssmyndigheternas arkiv, som för öfrigt öfverlämnats till riksarkivet.
- IV. **Generaldiskontkontorets** protokoll (1787—1802), hufvudböcker m. m.
- V. **Konvojkommissariatets** protokoll 1856—1867, hufvudböcker 1804—1867 m. m. (arkivet finnes för öfrigt i riksarkivet, räkenskaper dessutom i kammararkivet och kammarrätten).
- VI. **Direktionens öfver hofstall- och kaserubyggnader** registratur (1805—1821), kungl. bref, räkenskaper m. m.
- VII. **Kommittéhandlingar**: Kungl. bref till kommitterade till allmänna medels förvaltning 1813—1820, kommitténs för indelta arméns löneereglering protokoll 1830, 1831 (jämf. Arméförvaltningen, VI) m. fl.

16. Myntverket.

- A. Protokoll
- B. Koncept
- C. Diarier
- D. Inkomna skrivelser.
- E. Koncepthufvudböcker fr. o. med 1736, original d:o med verifikationer fr. o. med 1875, kassaböcker, journaler m. m.

17. **Kontrollverket.**

A. Koncept	}	fr. o. med 1753.
B. Diarier		
C. Inkomna skrivelser		
- D. Kontrollstämplingsjournaler och arbetsredlar för guldsmeder i Stockholm, generalräkningar och arbetsböcker för landsorten m. m.

18. **Kommerskollegium.**I. **Kommerskollegii hufvudarkiv.**

- A. Protokoll fr. o. med 1654 samt föredragningslistor.
 B. Registratur och koncept fr. o. med 1660.
 C. Diarier (in- och utgående flera slag, äldsta serien fr. o. med 1652).
 D. Inkomna handlingar, hufvudserier: kungl. bref (regelbunden serie fr. o. med 1714), skrivelser och berättelser från myndigheter samt acta privatorum.
 E. Statistiska uppgifter: import- och exporttabeller, skeppslistor, uppgifter angående fartyg och sjöfolk, handlande, fabriker och handtverk, bergshandtering, arbetsstatistiska uppgifter m. m.
 F. Diverse äldre handlingar angående handel och andra näringar m. m. (Flera dylika samlingar äro förut öfverlämnade till riksarkivet.)
 G. Fartygsregistreringsafdelningens (förut sjöpassexpeditionens) handlingar: fribref och certifikat med tillhörande handlingar, befälhafvare- och styrmansbref, fribrefs- och passdiarier, liggare öfver fartygsbefälhafvare och fartyg, fartygsregister (fr. o. med 1892) m. m.
 H. Kassakontorets räkenskaper och handlingar.
 I. Grufkartekontorets kartor (den äldsta från 1629), koncept och inkomna skrivelser.

II. **Kommerskollegii advokatfiskalskontors** arkiv: koncept, diarier, afgjorda mål samt hallrätternas domböcker och berättelser.¹

III. **Kommerskollegii manufakturdiskontkontors** arkiv, hufvudsakligen bestående af manufakturdiskontfondens, ulldiskont-

¹ Afdelningarne II—IV samt VI komma att i april 1903 till större delen deponeras i riksarkivet.

fondens och spinnhusfondens hufvudböcker med verifikationer m. fl. räkenskaper (1750-talet—1870-talet).¹

IV. Bergskollegii arkiv.¹

A. Protokoll 1642—1857.

B. Registratur 1638—1748 och koncept 1715—1857 samt ineliggande exemplar af privilegier, domar och resolutioner.

C. Diarier.

D. Liggare (däribland »Harmens register»).

E. Kungl. bref (1640—1857), bergmästarrelationer och andra inkomna handlingar.

F. Räkenskaper.

G. Bergskollegii advokatfiskalskontors koncept och diarier. (Renoverade bergstingsdomböcker öfverlämnades 1893 till riksarkivet.)

H. Handlingar och räkenskaper angående Sala grufva, Hellefors' silfververk, Åtvidaberg, Ålfdalens porfyrverk m. fl. bergverk.

V. Kommerskollegii bergsafdelnings arkiv 1858—1891.

A. Protokoll och föredragningslistor i bergsärenden.

B. Koncept samt ineliggande exemplar af privilegier, domar och resolutioner.

C. Diarier.

D. Kungl. bref, bergmästarrelationer och andra inkomna handlingar.²

VI. Karantänskommissionens räkenskaper 1830-talet—1850-talet (öfriga handlingar finnas i medicinalstyrelsen).¹

19. Kammarrätten.³

(Jämf. Kammarkollegium, I.)

I. Kansliet.

A. Memorialprotokoll }
B. Diarier och rotlar } fr. o. med 1860-talet.

¹ Se not å sid. 125.

² En del af östra bergmästaredistriktets arkiv (1600-talet—1887) förvaras också tills vidare i kommerskollegium.

³ Å kammarrättens vind förvarade, oordnade handlingar, hvilka ej kunnat specificeras å ämbetsverkets nuvarande afdelningar, upptagas i afd. VIII.

C. »Sekreterarehandlingar» (= inkomna handlingar) fr. o. med 1840-talet (de äldre i det s. k. mörka arkivet).

II. Aktuarietkontoret.

A. Protokoll fr. o. med 1675.

B. Registratur (koncept till skrivelser) fr. o. med 1695.
Inneliggande domar och utslag fr. o. med 1621.

C. Diarier fr. o. med 1792.

D. Kungl. bref fr. o. med 1695, akter i besvärsmål fr. o. med 1857 (hufvudsakligen i det s. k. »mörka arkivet»).

III. Advokatfiskalskontoret.

A. Konceptmemorial (och registratur) fr. o. med 1787 (till större delen på vinden).

B. Diarier, olika slag, från 1800-talets början (delvis på vinden).

C. Akter i balansmål och fiskaliska aktioner, afskrifningsmål, restitutionsmål samt mål angående fattigvård för svenskar i Norge (delvis på vinden).

IV. Revisionsafdelningens första kontor.

A. Koncept fr. o. med 1802(?).

B. Diarier fr. o. med 1825 samt anteckningsböcker.

C. Anmärkningsakter, inkomna skrivelser m. m.

D. Räkenskaper: se nedan XIV.

V. Revisionsafdelningens andra kontor.

A. Koncept fr. o. med 1803.

B. Diarier fr. o. med 1802 samt anteckningsböcker.

C. Anmärkningsakter fr. o. med 1801, inkomna skrivelser fr. o. med 1803 m. m.

D. Räkenskaper: se nedan XIV.

VI. Revisionsafdelningens tredje kontor.

A. Koncept fr. o. med 1840.

B. Diarier fr. o. med 1852 samt anteckningsböcker.

C. Anmärkningsakter fr. o. med 1796, inkomna skrivelser m. m.

D. Räkenskaper: se nedan XIV.

- VII. Kammarrättens protokoll, registratur, domar och utslag, diarier m. m. i **krigsrevisionsmål** (1811—1825).
- VIII. Kammarrättens **vind** (oordnade handlingar).
 A. Konzeptprotokoll (enstaka band fr. o. med 1672).
 B. Konzept från olika kontor (åtminstone från 1800-talets början).
 C. Diarier, annotationsböcker, remissböcker, listor, rotlar o. d. (fr. o. med 1730-talet).
 D. Arbetsberättelser (fr. o. med 1688).
 E. Akter i besvärsmål, afskrifningsmål, balansmål, restitutionsmål, anmärkningsmål o. d. (börja i slutet af 1600-talet).
 F. Aktoratsräkningar jämte verifikationer (fr. o. med 1680-talet).
 G. Redogörelser för franska subsidiemedel (1770- och 1780-talen); handlingar angående grefve Ruuths finansförvaltning (1789 och följande år); skrivelser till finska generalkrigskommissariatet 1808 m. m.
- IX. Delar af **konvojkommissariatets** räkenskaper (1800-talet). Jämf. Statskontoret, V.
- X. **Salpeterfondens** hufvudböcker och verifikationer (1812—1840-talet).
- XI. Räkenskaper öfver **stämpelpappersuppbörd** i olika län (1850-talet—1870-talet).
- XII. **Taxeringslängder** för olika församlingar i Stockholm (1850—1860).
- XIII. Kvarliggande **spridda räkenskaper** från olika myndigheter och områden (börja på 1700-talet).
- XIV. **Räkenskaper i våra dagar**, öfverlämnade för revidering, kvarligga i allmänhet i högst 5 år, å första revisionskontoret numera dock längre tid på grund af bristande utrymme i kammararkivet, dit eljest räkenskaper från myndigheter i landsorten bruka aflämnas. Räkenskaper från ämbetsverk i Stockholm återställas däremot numera i regeln till dessa. Förr öfverlämnades äfven sådana räkenskaper till kammararkivet (i allmänhet till midten af 1870-talet); de äro för närvarande deponerade i riksarkivet.

20. Generaltullstyrelsen.

I. Hufvudarkivet och kanslibyråns arkiv.

A. Protokoll: Generaltulldirektionens 1771, 1772, 1783—1802, generaltullarrendesocietetens 1803—1813, generaltulldirektionens 1814—1824, generaltullstyrelsens 1825—1878. Föredragningslistor fr. o. med 1878.

B. Registratur och koncept: Generaltulldirektionens och generaltullarrendesocieteternas 1725—1772, 1777—1824 jämte särskildt registratur för skrivelser till underordnade myndigheter 1701—1824; generaltullstyrelsens fr. o. med 1825.

C. Diarier och annotationsböcker (delvis fr. o. med 1732)

D. Kungl. Maj:ts och kollegiernas bref 1670-talet—1860 (kungl. bref särskildt fr. o. med 1777), diverse myndigheters, tullkammars och enskilda personers skrivelser 1780-talet—1860, handlingar ordnade efter föredragningsdag fr. o. med 1861, personella berättelser, statistiska berättelser, andra rapporter m. fl. inkomna handlingar.

II. Kameralbyråns (föret kammarkontorets) arkiv.

A. Föredragningslistor.

B. Registratur och koncept fr. o. med 1766, delvis sammanbundna med diarierna.

C. Diarier.

D. Protokollsutdrag och resolutioner fr. o. med 1785, personalstater, särskilda inkomna handlingar m. m.

E. Räkenskaper, däribland hufvudböcker med verifikationer fr. o. med 1714.

III. Revisionsbyråns (föret revisionskontorets) arkiv.

A. Föredragningslistor.

B. Diarier.

C. Liggare öfver export och import.

D. Konfiskationsjournaler med verifikationer fr. o. med 1846 samt strandvraks- och bergade varors journaler med verifikationer fr. o. med 1874.

Anm. Tullkammare-, packhus-, nederlags-, transito- m. fl. journaler jämte verifikationer utgallras efter 10 år.

- IV. **Skeppsmätningsöfverkontrollörens** arkiv: koncept fr. o. med 1875 samt mätböcker.
- V. **Ombudsmannens** (förut advokatfiskalskontorets) arkiv.
- VI. **Stora sjö tullrättens** protokoll 1730—1769.
- VII. **Kommitterades** till sjö tulltaxornas öfverseende handlingar 1781.

21. Statistiska centralbyrån.

- I. **Tabellkommissionens** arkiv.
 - A. Protokoll 1792—1858.
 - B. Koncept 1763—1858.
 - C. Diarier 1815—1824.
 - D. Kungl. bref 1748—1858 och andra inkomna skrivelser.
 - E. Tabellariska uppgifter (flere slag, delvis från 1720-talet).
 - F. Räkenskaper 1802—1858.
- II. **Statistiska beredningens**, sedermera (1886) **statistiska tabellkommissionens** protokoll från 1858.
- III. **Statistiska centralbyråns** arkiv från 1858.
 - A. Koncept.
 - B. Diarier.
 - C. Kungl. bref och andra inkomna skrivelser.
 - D. Nominativa utdrag ur födelse- och dop-, lysnings- och vigsel- samt död- och begravningsböcker årligen samt d:o ur församlingsböcker (husförhörslängder) hvar tionde år fr. o. med 1860, summariska redogörelser för folkmängden i hvarje församling årligen fr. o. med 1860, sammandrag af kommunernas räkenskaper fr. o. med 1874 samt andra statistiska uppgifter, berättelser och rapporter.
 - E. Räkenskaper.
- IV. **Kommittéhandlingar** rörande: kommittén för undersökning af grunderna för städernas beskattning (1854—1859), statistiska kommittén (1854—1856), finanskommittén (1858—1863), mantalsskrifningskommittén (1872), indelningsregleringskommittén (1881—1882).

22. Öfverintendentsämbetet.

I. Öfverintendentsämbetets hufvudarkiv.

- A. Protokoll 1783—1879, föredragningslistor fr. o. med 1880.
 - B. Registratur och koncept fr. o. med 1722.
 - C. Diarier fr. o. med 1777.
 - D. Generalförslag fr. o. med 1818.
 - E. Ritningar med tillhörande liggare.
 - F. Kungl. bref fr. o. med 1697, afgjorda mål fr. o. med 1722, årsredogörelser, prisuppgifter och andra inkomna handlingar.
 - G. Diverse handlingar angående särskilda byggen m. m.
 - II. Hufvudböcker med verifikationer samt andra räkenskaper.
- II. **Slottsbyggnadsdirektionens** arkiv: protokoll, koncept, diarier och handlingar 1811—1818.

23. Styrelsen för postsparbanken.

(Började sin verksamhet i augusti 1883.)

- A. Föredragningslistor.
- B. Koncept (registratur).
- C. Diarier.
- D. Liggare och förteckningar.
- E. Kungl. bref, akter och andra inkomna handlingar.
- F. Hufvudböcker med verifikationer samt andra räkenskaper.
- G. Handlingar, som hänföra sig till insättningar, uppsägningar och uttagningar.

Ann. Afslagna uppsägningar, obegagnade tillståndsbevis och dödade motböcker komma hädanefter att utgallras.

24. Patent- och registreringsverket.

I. Patentbyråns arkiv 1885—1895, patent- och registreringsverkets 1896, dess **patentafdelnings** fr. o. med 1897.

- A. Sessionsböcker (föredragningslistor) och protokoll.
- B. Koncept (registratur).
- C. Diarier.
- D. Patentregister, varumärkesregister och mönsterregister m. m.

E. Kungl. bref, patentakter (äfven äldre patentansökningar till kommerskollegium 1852—1884), varumärkesakter, mönsterakter m. fl. inkomna handlingar.

F. Ritningar och taflor m. m.

G. Räkenskaper.

II. Aktiebolagsafdelningens arkiv fr. o. med 1897.

A. Sessionsböcker (föredragningslistor) och protokoll.

B. Koncept (registratur).

C. Diarier.

D. Aktiebolagsregister.

E. Kungl. bref, aktiebolagsakter m. fl. inkomna handlingar.

F. Räkenskaper.

III. Statistiska afdelningens register, kort m. m.

25. Landtmäteristyrelsen.

(Rikets generallandtmäterikontor).

I. Hufvudarkivet.

A. Protokoll fr. o. med 1849.

B. Registratur och koncept fr. o. med 1683.

C. Diarier fr. o. med 1690 (för en del af 1700-talet inbundna tillsammans med koncepten).

D. Matriklar och saköreslängder.

E. Kungl. bref fr. o. med 1683 och andra inkomna handlingar fr. o. med 1684 (för en del af 1700-talet inbundna tillsammans med koncepten).

F. Renoverade kartor med beskrifningar och register (de äldsta från 1630-talet).

G. Räkenskaper.

II. Öfveringenjörens arkiv t. o. med 1878: protokoll 1855—1864, koncept och inkomna skrivelser fr. o. med 1850, diverse handlingar (äfven från 1700-talet).

III. Landtmäterifskalens arkiv: koncept och diarier (från slutet af 1700-talet); annotationsbok öfver landtmätarnes arbeten (upplagd 1704), kallas numera tjänstebok; inkomna skrivelser, däribland årsredogörelser från landtmätare.

26. Stuteriöfverstyrelsen.

- A. Koncept 1855—1876 och kopieböcker fr. o. med 1877.
- B. Diarier fr. o. med 1840.
- C. Kungl. bref fr. o. med 1780, andra inkomna handlingar fr. o. med 1874, premieringsrullor fr. o. med 1883.
- D. Räkenskaper.

Stuterikommissionens protokoll fr. o. med 1873.

27. Domänstyrelsen.

I. Ekplanteringsstyrelsens arkiv 1831—1864.

- A. Koncept.
- B. Diarier.
- C. Kungl. bref och andra inkomna handlingar.

II. Skogsinstitutets arkiv 1838—1859.

- A. Koncept.
- B. Diarier.
- C. Kungl. bref och andra inkomna handlingar.

III. Skogsstyrelsens arkiv 1859—1882.

- A. Protokoll (1870—1882).
- B. Koncept.
- C. Diarier.
- D. Kungl. bref och »allmänna mål».

IV. Kammarkollegii domänafdelnings arkiv 1878—1882.

- A. Koncept.
- B. Diarier.
- C. Kungl. bref.
- D. Handlingar angående kungsgårdar samt till statsverket indragna civila och militära boställen.
- E. Handlingar angående till statsverket indragna hospitals-egendomar.

V. **Domänstyrelsens arkiv fr. o. med 1883.**1. **Jordbruksafdelningen.**

- A. Föredragnings- (eller expeditions-)listor.
- B. Konzept.
- C. Diarier.
- D. Liggare.
- E. Kungl. bref, akter angående kronans utarrenderade jordbruksegendomar och fisken, försålda kronoegendomar m. m. samt »allmänna mål».

2. **Skogsafdelningen.**

- A. Föredragnings- (eller expeditions-)listor.
- B. Konzept.
- C. Diarier.
- D. Liggare.
- E. Kungl. bref, akter angående skogar, flottleder, skogs-läroverken, skogsstatens boställen m. m. samt »allmänna mål».
- F. Räkenskaper.

VI. **Följande särskilda samlingar:**

- 1. Kartor och beskrifningar öfver skogar, anslagna till bergs-handteringens understöd 1642—1842 (öfverlämnade från kommers-kollegium).
- 2. Märkrullor m. m. 1791—1870 (öfverlämnade från marin-förvaltningen).
- 3. Handlingar angående skogsregleringen på 1820- och 1830-talen m. m. (har tillhört Kungl. Djurgårdens arkiv).
- 4. Delar af hospitalsdeputationens, hospitalsöfverdirektionens och serafimerordensgillets arkiv: registratur, diarier, kungl. bref och andra inkomna handlingar (1750-talet—1876). Jämf. Medicinalstyrelsen.

28. **Landtbruksstyrelsen.**

(Började sin verksamhet 1890.)

- A. Föredragningsböcker.
- B. Konzept.
- C. Diarier.
- D. Kungl. bref och andra inkomna handlingar.
- E. Räkenskaper.

29. Generalstabén.

I. Krigsarkivet.

Krigshandlingar (fördelade efter resp. krig) med tillhörande bataljplaner.

Militär-topografisk samling af äldre handlingar med tillhörande topografiska kartor.

Krigskollegii arkiv, i allmänhet t. o. med 1840 (återstoden i arméförvaltningen).

Inspektions- och generalbefälsarkiv.

Regementsarkiv.

Fästningsarkiv.

Militära undervisningsanstalters handlingar.

Krigsmanshusets arkiv.

Biografiska samlingen med tillhörande porträttsamling.

II. **Kommunikationsafdelningens** arkiv, bestående af uppgifter och andra handlingar angående kommunikationsväsendet (delvis hemliga) samt planer och ritningar.

III. **Topografiska afdelningens** arkiv, bestående af dels kartor (koncept i olika skalor, stomkartor m. m.), dels handskrifter (länsbeskrifningar, mantalslängder m. m.).

30. Flottans arkiv i Stockholm.

Arkivet har sedan början af 1880-talet ordnats under följande hufvudafdelningar:

- A. Skeppsgårdshandlingar 1541—1640.
- B. Kungl. bref och resolutioner.
- C. Reglementen och instruktioner.
- D. »Öfverstyrelsen». Hit höra amiralitetskollegii och andra öfverordnade myndigheters arkiv fr. o. med 1629.
- E. Amiralitetskammarrätten 1695—1807.
- F. Arméns flottas kammarrätt 1780—1811.
- G. Kommittéer och kommissioner.
- H. Karlskrona station.
- I. Stockholms eskader och station.
- K. Göteborgs eskader, station och depot.
- L. Landskrona eskader.

- M. Finska eskadern.
 - N. Stralsunds eskader.
 - O. Båtsmanshället.
 - P. Prisverket.
 - Q. Tjänstförteckningar.
 - R. Diverse.
 - S. Lots- och fyrinrättningen samt lifräddningsväsendet.
 - T. Sjökarteverket.
 - U. Amiralitetsinkvarteringskassan.
 - V. Amiralitetskrigsmanskassan.
-

Bil. B.

Tabell, utvisande de undersökta arkivens omfång och
arkivlokalernas beskaffenhet.

		Hyllängd i meter		Anmärkingar.
		hela arkivet.	årlig tillväxt.*	
1	Sven hofrätt:			
	a) Hofrättens hufvudarkiv	900	19	
	b) Advokatfiskalens arkiv.	¹ 790	7	¹ Häruti ej inberäknadt en deposition i riksarkivet å 380 m.
2	Krigshofrätten	64	1	
3	Fängvårdsstyrelsen	² 890	² 9,5	² Räkenskaper ensamt utgöra resp. 660 och 7 meter.
4	Landförsvarsdepartementets kommandoexpedition	220	5,89	
5	Arméförvaltningen	1,270	35	
6	Sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition	40	1	
7	Marinförvaltningen	68	³ 3,7	³ Häruti ej inberäknadt räkenskaper, som efter granskning i kammarrätten skickas till flottans arkiv.
8	Lotsstyrelsen	186	4	
9	Generalpoststyrelsen	⁴ 1,060	⁴ 33,80	⁴ Räkenskaperna ensamt utgöra resp. 515 och 22,10 m. Den årliga tillväxten har ökat från 28,50 (1896) till 40,25 (1900).
10	Medicinalstyrelsen	375	7	

* Medeltal för 5 å 10 år.

L o k a l e r o c h u t r y m m e .

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalerna, dels på vindarna. För hufvudarkivet är utrymmet tillräckligt, så länge gallring sker, men för advokatfiskalens arkiv är det otillräckligt. Ämbetslokalerna äro i det hela tillfredsställande, men vindarna äro otillfredsställande.

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalen, som erbjuder tillräckligt utrymme och äfven i andra hänseenden är tillfredsställande.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, inrymd i aktiebolaget P. A. Norstedt & Söners hus på Riddarholmen, dels i ett mindre stenhus vid centralfängelset på Långholmen, innehållande å nedre botten materialbod och å den öfre arkivlokal. Utrymme finnes för ännu några år, men arkivlokalerna kunna icke anses tillfredsställande. De i ämbetslokalen befintliga handlingarna måste till följd af lokalens beskaffenhet förvaras på flera olika ställen och kunna därför ej uppställas i rationell ordning. Då därjämte ämbetslokalen är inrymd i samma hus som ett större industriellt etablissement, kan arkivet icke anses vara i nödig mån tryggadt mot eldfara. Arkivlokalen på Långholmen kan ej uppvärmas.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, dels i kontor på vinden. Tillräckligt utrymme saknas, och kontoret på vinden är trångt och utestänger ej damm.

Arkivalierna förvaras dels i arméförvaltningens ämbetshus, hvares till arkiv upplåtta lokaler äro tämligen tillfredsställande, dels i Svea artilleriregementes kasern. Utrymmet är dock otillräckligt.

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalen, som erbjuder tillräckligt utrymme och äfven i andra hänseenden är tillfredsställande.

Arkivalierna förvaras inom ämbetslokalen, i olika rum och korridorer. Utrymmet är otillräckligt, och därför öfverlämnas periodvis handlingar, äldre än ungefär 30 år, till flottans arkiv.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, hufvudsakligen i två för arkivet afsedda rum och i registratorns rum, dels i ett kontor på vinden. Utrymmet är otillräckligt och vindskontoret i flera hänseenden otillfredsställande, särskildt emedan det är utsatt för stor fara i händelse af eldsvåda på vinden, där äfven boningsrum finnas.

Arkivalierna förvaras dels i arbetsrummen, dels — till större delen — på vinden. Utrymmet är otillräckligt, hvartill kommer, att vindlokalerna äro kalla och äfven i andra hänseenden otillfredsställande. I det nya posthus, i hvilket generalpoststyrelsen under loppet af år 1903 kommer att inflytta, är dock tidsenlig lokal för arkivet afsedd att inredas.

Arkivalierna förvaras i den egentliga arkivlokalen — två med eldstäder försedda rum 3 tr. upp i medicinalstyrelsens ämbetshus — i arbetsrummen, på vinden och i tvenne bodar på gården. Den egentliga arkivlokalen, som för öfrigt kan anses tillfredsställande, är för liten, men om tvenne rum på nedre botten, som nu äro upplåtta åt allmänna elektricitetsinrättningen, användas till arkivrum, skulle tillfredsställande förvaringsrum kunna erhållas för viktigare arkivhandlingar. Bodarna på gården äro uppförda af sten och underhållas ordentligt.

		Hyllängd i meter		Anmärkningar.
		hela arkivet.	årlig tillväxt.	
11	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	166,5	0,85	
12	Telegrafstyrelsen	268	¹ 20	¹ Däraf räkenskaper 10 m.
13	Järnvägsstyrelsen	475	² 30	² Däraf räkenskaper 25 m.
14	Kammarkollegium:			
	a) Kammararkivet	8,200	80 à 85	
	b) Advokatfiskalskontoret	³ 131,15	0,56	⁸ Utom äganderättshandlingar, som förvaras i kassaskåp.
	c) Aktuarietkontoret	870	8	
	d) Registratorskontoret	418	1,40	
15	Statskontoret	1,100	6,5	
16	Myntverket	20	0,5	
17	Kontrollverket	65	0,5	
18	Kommerskollegium	1,700	10	

L o k a l e r o c h u t r y m m e .

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalerna i ett hus, som för öfrigt är upplåtet till bostäder, hvadan lokalerna kunna anses mindre tillfredsställande, särskildt med afseende på eldfara; kontraktshandlingarna förvaras dock i brandfritt hvalf. Utrymmet är dessutom otillräckligt.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, dels i två vindskontor. Utrymmet är otillräckligt, emedan det blott räcker för ytterligare några år. Det ena vindskontoret är mycket trångt, och lokalerna äro ej skyddade för eldfara.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, dels på vinden i centralstationshuset. Tillräckligt utrymme saknas för kammarkontorets arkiv, som förvaras på otillfredsställande sätt.

Arkivalierna förvaras dels i arkivets hufvudlokal, upptagande de tre nedersta våningarna i huset n:r 13 vid Birger Jarls torg, dels äfven på vinden och i tvenne rum i källarvåningen i huset n:r 16 vid samma torg. Lokalerna äro synnerligen olämpliga och utrymmet alldeles otillräckligt, så att handlingar, upptagande omkring 900 meter hyllängd, måst deponeras i riksarkivet.

Arkivalierna förvaras i advokatfiskalsämbetets två expeditiosrum och i ett mindre särskildt arkivrum, som är ganska mörkt. Eljest äro lokalerna tillfredsställande och utrymmet tillräckligt.

Arkivalierna förvaras i ämbetsrummen utom en mindre del, som förvaras på vinden. Utrymmet är tillräckligt och lokalerna i öfrigt tillfredsställande.

Arkivalierna förvaras i registratorkontorets tre ämbetsrum och i ett särskildt arkivrum, som är trångt och något mörkt. Eljest äro lokalerna tillfredsställande och utrymmet tillräckligt ännu för någon tid, men torde om 10 å 15 år blifva otillräckligt.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen och ett därintill beläget arkivrum, dels på vinden och i en källare. Utrymmet är ej tillräckligt. Af lokalerna äro vinden och källaren mindre lämpliga; den förra är dock tillräckligt ljus och försedd med hyllor, men den senare saknar både fönster och hyllor och är ej fuktfri.

Arkivalierna förvaras dels i myntverkets ämbetslokal, dels i en särskild mindre byggnad. Utrymmet är fullt tillräckligt och lokalerna äfven för öfrigt tillfredsställande.

Arkivalierna förvaras dels i kontrollverkets ämbetslokal, dels i ett vindskontor. Utrymmet är otillräckligt, och vindskontoret är icke af tillfredsställande beskaffenhet.

Arkivalierna förvaras dels i kommerskollegii ämbetslokal, Lilla Nygatan n:r 22, i alla arbetsrummen, tamburer, skrubbar och kök samt i några halfmörka kontor på vinden, dels i det s. k. garnisonskolasjukhuset å Östermalm i fem rum, af hvilka två äro mörka. Utrymmet är otillräckligt och lokalerna äfven för öfrigt otillfredsställande, i synnerhet på vinden, där äfven bostäder finnas. (Lokalen å Östermalm måste i april 1903 utrymmas, och handlingarna öfverflyttas tills vidare till riksarkivet.)

	Hyllängd i meter		Anmärkningar.	
	hela arkivet.	årlig tillväxt.		
19	Kammarrätten:			
	a) Kansliet		0,33	
	b) Aktuarielokontoret		6	
	c) Advokatfiskalskontoret		¹ 8 à 10	
		² 1,261	¹ Om de ordinarie afskrifningsakterna frånräknas, endast 0,5 meter. ² I ämbetslokalerna och det s. k. ljusa arkivet. ³ I det s. k. mörka arkivet och på vinden. ⁴ Kontorens egna handlingar, således ej inberäknadt de räkenskaper som granskas, men efter några år återsändas eller aflämnas till kammarrarkivet.	
		³ 384,05		
	d) Revisionsafdelningens första kontor			⁴ 0,5
	e) Revisionsafdelningens andra kontor			⁴ 0,5
	f) Revisionsafdelningens tredje kontor			⁴ 0,5
20	Generaltullstyrelsen	⁵ 1,658		⁵ 158
21	Statistiska centralbyrån	370	8	
22	Öfverintendentsämbetet	68	0,7	
23	Styrelsen för postsparbanken	⁶ 744	⁶ 65,11	
			⁶ Däruti ej inberäknadt afslagna uppsägningar, obegagnade tillståndsbevis och inlösta motböcker, hvilka hädaneftter komma att utgällas. Räkenskaperna ökas med omkr. 50 meter om året.	
24	Patent- och registreringsverket:			
	a) Patentafdelningen	137,40	12	
	b) Bolagsafdelningen	33,10	1,75	
	c) Statistiska afdelningen	24	2	

L o k a l e r o c h u t r y m m e .

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalen, som har tillräckligt utrymme för nyare handlingar, men till en del äfven i det s. k. mörka arkivet och på vinden (se nedan).

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, dels i det s. k. ljusa arkivet (på nedre botten till höger om ingången), dels äfven i det s. k. mörka arkivet (på nedre botten till vänster om ingången) samt på vinden. Utrymmet är så otillräckligt, att det inom den närmaste tiden blir nödvändigt att lägga handlingar på golfvet i arkivrummen, såsom förut skett på vinden.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, dels på vinden. Utrymme har kunnat beredas endast genom inhysande af större delen af arkivalierna på vinden, där hyllor finnas endast för en obetydlig del af de därstädes förvarade arkivalierna, samt genom gallring af akter till ordinarie afskrifningsmål.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetslokalen, dels i det s. k. mörka arkivet och på vinden. Utrymmet är otillräckligt.

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalerna. Utrymmet är knappt.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetsrummen, dels i vindskontor, som äro mycket otillfredsställande, särskildt emedan de i händelse af eldsvåda äro utsatta för stor fara. Utrymmet är otillräckligt, fastän gallring äger rum.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetsvåningen 2 tr. upp i det åt verket upplåtna huset, dels i ett arkivrum på nedre botten, dels i en källare. Utrymmet är alldeles otillräckligt. Källarerummet är skyddadt mot eldfara, men fuktigt; arkivrummet är ej uppvärmdt.

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalen och — till en mindre del — på ett vindskontor. Utrymmet är för närvarande tillräckligt, men torde snart blifva otillräckligt. Vindskontoret är i flera hänseenden otillfredsställande, och själfva ämbetsvåningen såtillvida att bostäder finnas såväl öfver som under densamma.

Arkivalierna förvaras dels i ämbetsrummen, dels på vindarna, dels i ett särskildt förhyrdt magasin. Utrymmet är otillräckligt, hvarjämte arkivalierna på grund af lokalernas synnerligen dåliga och otidsenliga skick äro utsatta för fara att förstöras. I det nya posthuset äro emellertid åtgärder vidtagna för inredande af tidsenlig lokal.

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalerna i ett hus, som för öfrigt är upplåtet till bostäder samt — till en mindre del — på vinden i samma hus. Lokalerna kunna anses mindre tillfredsställande, dels med afseende på eldfara, dels i betraktande af det trånga utrymmet och nödvändigheten att förvara arkivalierna på många olika ställen.

		Hyllängd i meter		Anmärkningar.
		hela arkivet.	årlig tillväxt.	
25	Landtmäteristyrelsen . . .	¹ 478,55	¹ 3,65	¹ För kartböckerna, som äro 0,63 meter höga, har beräk- nats dubbel hyllängd.
26	Stateriöfverstyrelsen . . .	6,5	0,33	
27	Domänstyrelsen	407	10	
28	Landbruksstyrelsen	15	1	
29	Generalstaben:			
	Krigsarkivet	4,000	—	
	Kommunikationsafdelnin- gen	—	—	
	Topografiska afdelningen .	74	—	
30	Flottans arkiv i Stockholm	3,000	18	

L o k a l e r o c h u t r y m m e .

Arkivalierna förvaras i landmäterikontorets hus, dels i ämbetslokalen, dels — till en mindre del — på vinden. Utrymmet är alldeles otillräckligt, och dessutom är lokalen genom sin otidsenliga inredning eldfarlig.

Arkivalierna förvaras f. n. i ett till landförsvarsdepartementets ämbetslokal hörande rum och på ett vindskontor. Utrymmet är mycket begränsadt.

Arkivalierna förvaras i våningen 2 tr. upp i kammarrättens hus Birger Jarls torg n:r 13 samt på vinden i samma hus. Utrymmet är otillräckligt.

Arkivalierna förvaras i ämbetslokalen och utrymmet är ännu tillräckligt.

Arkivalierna förvaras i generalstabsbyggnaden (delvis på vinden), hvarjämte en del är deponerad i riksarkivet. Lokalerna äro med afseende på utrymme och äfven i andra hänseenden långt ifrån tillfredsställande.

Arkivalierna förvaras dels i arbetsrummen, dels i särskildt afstängda rum. Utrymmet är för närvarande tillräckligt. Bristfälligt skydd mot eldfara.

Arkivalierna förvaras dels i brandfria hvalf, dels i arbetsrummen. Utrymmet är otillräckligt, så att konceptblad och hemliga kartor icke kunna på tillfredsställande sätt förvaras.

Arkivalierna förvaras i det s. k. tyghuset på Skeppsholmen, dels i särskild lokal i södra ändan af huset (nedre botten, en trappa upp och på vinden), dels å sjukvårdsförrådets vind. Brist på utrymme förefinnes, alldenstund en del arkivalier ej får rum på hyllor, utan måste ligga på golfvet. Endast bottenvåningen kan uppvärmas.

Bil. C.

Tabell med uppgifter angående de arkivalier, som
vederbörande myndigheter önska aflämna.

		Önskar aflämna till en med riksarkivet förenad arkivdepot.
1	Svea hofrätt:	
	a) Hofrättens hufvudarkiv	Protokoll, codices rationum, registratur, utslags-, resolutions- och domböcker, libri supplicationum, akter i frälsemäns konkurser samt vid gallring behållna handlingar, allt t. o. med 1800.
	b) Advokatfiskalens arkiv	Häradsrätters och rådstufvurätters renoverade småprotokoll t. o. med 1808.
2	Krighshofrätten	Samtliga arkivalier t. o. med 1868.
3	Fångvårdsstyrelsen	Inkomna handlingar (utom kungl. bref och beskrifningar öfver fångar) samt räkenskaper, äldre än 25 år; indragna centralfängelsets å Norrmalm arkiv.
4	Landtförvarsdepartementets kommandoexpedition	
5	Arméförvaltningen	
6	Sjöförvarsdepartementets kommandoexpedition	
7	Marinförvaltningen	
8	Lotsstyrelsen	Arkivalier, äldre än 1872 (utom kungl. bref, rullor och fyringeniörskontorets handlingar).
9	Generalpoststyrelsen	Arkivalier, äldre än 1849 (utom kungl. bref fr. o. med 1801).
10	Medicinalstyrelsen	Arkivalier, äldre än 1850 (utom kungl. bref).
11	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	Samtliga arkivalier, äldre än 1840, samt räkenskaper t. o. med 1870.
12	Telegrafstyrelsen	Inkomna handlingar (utom kungl. bref), äldre än 25 år; rapporter och räkenskaper, äldre än 10 år.

Omfång i meter.	Anmärkingar.	Tidpunkter för följande leveranser.
100	Villkor: att arkivalierna allt framgent komma att förvaras inom hufvudstaden.	Hvart femte år (första gången 1906 handlingar t. o. med 1805).
150	Domböcker för samma tid äro redan såsom deposition öfverlämnade till riksarkivet. Samma villkor som ofvan.	Hvart femte år (första gången 1911 domböcker och småprotokoll t. o. med 1810).
48		Vidare öfverflyttning ej behöflig under den närmaste framtiden.
640	Räkenskaper (som ensamt utgöra 495 meter) kunna förvaras utom Stockholm, men ej öfriga handlingar.	Fem- eller tio-årsperioder.
—	Samtliga arkivalier, äldre än 30 år, böra lämnas till krigsarkivet (f. n. omkr. 70 meter), dit redan förut en del af kommandoexpeditionens äldre handlingar öfverlämnats.	
—	Krigskollegii arkiv t. o. med 1865 bör enligt kungl. brefvet ²⁴ / ₈ 1877 lämnas till krigsarkivet, som dock för närvarande saknar utrymme för den del af nämnda arkiv, som ännu är kvar i arméförvaltningen.	
—	Storamiralsämbetets 1:a afdelnings arkiv 1825—1840 (omkr. 2 meter) samt diverse äldre handlingar torde helst böra förenas med flottans arkiv.	
—	Samtliga arkivalier, äldre än 1871, äro redan affämnade till flottans arkiv, dit också räkenskaper skickas efter granskningen i kammarrätten.	
67		Vidare öfverflyttning ej behöflig under den närmaste framtiden.
87		Hvart tionde år.
70	Behållas dock helst, ifall lämplig lokal kan beredas,	
10		Räkenskaper hvart tionde år.
130		Hvart femte år.

		Önskar aflämnas till en med riksarkivet förenad arkivdepot.
13	Järnvägsstyrelsen	Kammarkontorets räkenskaper, äldre än 10 år, samt kartor och räkenskaper, som angå statens redan afslutade järnvägsbyggnader.
14	Kammarkollegium: a) Kammararkivet	
	b) Advokatfiskalskontoret	
	c) Aktuarietkontoret	
	d) Registratorskontoret	
15	Statskontoret	Arkivalier, äldre än 1801 (utom kungl. bref med register och statskontorets koncept) samt dessutom statskontorets allmänna magasin-kontors arkiv och åtskilliga särskilda serier af handlingar, hufvudsakligen sådana, som tillhört andra myndigheters och kommittéers arkiv.
16	Myntverket	
17	Kontrollverket	Koncept och inkomna skrivelser t. o. med 1860; arbetssedlar för guldsmeder i Stockholm samt generalräkningar och arbetsböcker för landsorten t. o. med 1890.
18	Kommerskollegium	Protokoll, registratur och koncept samt diarier t. o. med 1850, inkomna handlingar (utom kungl. bref) t. o. med 1890, statistiska uppgifter t. o. med 1880; advokatfiskalskontorets, manufakturdiskontorets, större delen af bergskollegii arkiv m. m.
19	Kammarrätten: a) Kansliet	Diverse handlingar, i allmänhet äldre än 1860-talet.
	b) Aktuarietkontoret	Arkivalier, äldre än 30 år (utom kungl. bref).
	c) Advokatfiskalskontoret	Arkivalier, äldre än 1880.
	d) Första revisionskontoret	} Arkivalier, äldre än 30 år.
	e) Andra revisionskontoret	
	f) Tredje revisionskontoret	
20	Generaltullstyrelsen	Samtliga arkivalier, äldre än 1825; dessutom personella berättelser, äldre än 50 år, samt kameral- och revisionshandlingar, äldre än 10 år (fränsedt de som utgallras).

Omfång i meter.	Anmärkingar.	Tidpunkter för följande leveranser.
275		
—	Kammararkivarien anser, att mer än en tredjedel af kammararkivet är för dess nuvarande verksamhet mindre behöfelig, men att en fördelning torde vara förenad med stora svårigheter. Kollegiet finner det också olämpligt att afskilja dessa handlingar från de öfriga.	
—	} Ingenting behöfver aflämnas.	
—		
—		
550		Hvart tionde år.
—	Ingenting behöfver aflämnas.	
45		Hvart tionde år.
1,200		Hvart tionde år.
600	Villkor: att arkivalierna blifva tillgängliga vid förefallande behof.	Successiv öfverflyttning tills vidare ej behöfelig. Successiv öfverflyttning tills vidare ej behöfelig. } Hvart femte år eller oftare.
165	Villkor: att arkivalierna komma att förvaras i Stockholm.	Öfverlåtes åt riksarkivet att bestämma.

		Önskar aflämnas till en med riksarkivet förenad arkivdepot.
21	Statistiska centralbyrån .	Diverse berättelser, rapporter, uppgifter, sammandrag af kommunernas räkenskaper m. m. (1860-talet—1890-talet) samt handlingar rörande kommittén för undersökning af grunderna för städernas beskattning (1854—1859) och 1872 års mantalsskrifningskommitté.
22	Öfverintendentsämbetet .	Arkivalier, äldre än 1851 (utom kungl. bref, generalförslag och ritningar med liggare) samt räkenskaper, äldre än 1835.
23	Styrelsen för postsparbanken	
24	Patent- och registreringsverket	
25	Landtmäteristyrelsen . .	Arkivalier äldre än 1828 (utom kartor med beskrifningar och register).
26	Stuteriöfverstyrelsen . .	Premieringsrullor utom för de senaste fem åren.
27	Domänstyrelsen	Chefs- och roteldiarier samt handlingar ang. försålda kronoegendomar, äldre än 5 år; skogstjänstemännens årsberättelser och allmänna mål, äldre än 10 år; räkenskaper, äldre än 15 år; handlingar, som hört till serafimerordensgilletts arkiv.
28	Landtbruksstyrelsen . . .	
29	Generalstaben:	
	a) Krigsarkivet	
	b) Kommunikationsafdelningen	
	c) Topografiskaafdelningen	
30	Flottans arkiv i Stockholm	Samtliga arkivalier, äldre än 1851.

Omfång i meter.	Anmärkningar.	Tidpunkter för följande leveranser.
68		Hvart femte eller hvart tionde år.
28		
—	Arkivalier, äldre än 10 år, anses mindre behöfliga, men böra tills vidare behållas.	
—	Ingenting torde böra aflämnas.	
13,40		Vidare öfverflyttning ej behöflig under den närmaste framtiden.
0,9	Öfverflyttning behöflig, så länge styrelsen ej förfogar öfver egen lokal.	Hvart tionde år.
73		
—	Ingenting behöfver för närvarande aflämnas.	När omständigheterna sådant kräfvä.
—	Krigsarkivet anses fortfarande som hittills böra förvaras samladt och lyda under chefen för generalstaben.	
—	Hvad som anses böra för framtiden bevaras, öfverlämnas till krigsarkivet.	
—	Ingen öfverflyttning anses lämplig.	
1,800	Under förutsättning att flottan icke kan erhålla en för dess arkiv särskildt afsedd, inom stationens område förlagd samt för forskning fullt lämplig byggnad.	Hvart tionde år.

Öfriga af undersökningen framkallade skrivelser.

- a) Riksarkivariens promemoria till statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet den 24 april 1903 angående kammararkivet.¹

Kammarkollegii arkivalier äro fördelade på fyra arkiv, advokatfiskalskontorets, aktuarietkontorets och registratorkontorets samt det egentliga kammararkivet, af hvilka aktuarietkontorets arkiv är en depot för de forna provinskontorens och jordebokskontorets arkivalier samt kammararkivet en stor depot för hvarjehanda arkiv. De tre förstnämnda arkiven förvaras i samma byggnad (n:r 16 vid Birger jarls torg), som inrymmer kammarkollegiets ämbetslokaler, och handlingarna omfatta mellan 1,400 och 1,500 meter i längd; de bilda sålunda samfyllt en af de största administrativa arkivdepoterna i Stockholm, och vissa handlingsserier sträcka sig tillbaka ända in på 1660-talet. Gränserna mellan dessa arkiv och kammararkivet synas vara sväfvande. För protokoll är gränsen 1699/1700, för registratur 1679/1680 o. s. v.

Det egentliga kammararkivet har sina lokaler i huset n:r 13, delvis äfven i huset n:r 16 vid Birger jarls torg. Lokalerna äro alldeles otillräckliga — 900 meter arkivalier äro deponerade i riksarkivet — och äfven i andra afseenden otjänliga. Med undantag af vissa reviderade räkenskapsserier, hvilka, så länge utrymmet räckte, tid efter annan öfverlämnats från kammarrätten, samt arkivariens eget lilla arkiv (koncept och diarier) är kammararkivet att betrakta som afslutadt och representerar det af vasa-konungarne grundlagda stora och allomfattande centrala penning- och räkenskapsverket ungefär till den tid, då statskontoret och kammarrätten definitivt ur detsamma utbröt (om de obestämda gränserna i öfrigt jfr ofvan), liksom tidigare handeln och berg-

¹ Denna promemoria meddelas här i stället för den underdåniga skrivelsern af den 19 mars angående kammararkivet, hvilken senare för att rätt uppfattas förutsätter kännedom om hela det inför Kungl. Maj:t mellan kammarkollegium och riksarkivet försiggångna meningsskiftet rörande arkivväsendet.

verken fått egna målsmän i kommers- och bergskollegierna. Vid sidan af kammarens två hufvudafdelningar, räntekammaren med penninguppbörden och räknekammaren i spetsen för revisionsväsendet, funnos äfven andra organ för den tidens finansförvaltning, i främsta rummet ett stycke in på 1600-talet varu- och provianthusen, hvilkas handlingar redan öfverflyttats till riksarkivet, där för öfrigt, utom vissa i senare tid öfverflyttade räkenskapsserier för Finland och andra förlorade landskap, fragmentariska stycken af kamerala serier sedan gammalt förekommit.

Utom de ur den ursprungliga kammarens omfattande verksamhet uppkomna serierna af handlingar ha i kammararkivet samlats flera andra smärre arkiv. Det har blifvit en stor arkivdepot. Men med dessa arkiv förhåller det sig så, att de vanligen endast delvis hamnat därstädes. Man finner där sålunda delar af kammarrättens och kommerskollegii arkivalier; man finner där, i större omfattning, delar af reduktionsmyndigheternas arkiv. Där förvaras likaledes handlingar från en mängd kommissioner, likaså delar af furstendömenas och lifgedingens arkiv m. m. I många, kanske de flesta fall äro återstoderna eller hufvuddelarna af dessa smärre arkiv att söka i riksarkivet, och fördelningen af dem mellan riksarkivet och kammararkivet är stundom fullkomligt planlös och godtycklig.

Jag antager, att i fråga om återföreningen af nu senast berörda arkivfragment till ett helt, en återförening, som ur allmän arkivsynpunkt är lika naturlig som önskvärd, några större svårigheter ej skola ställa sig i vägen. Det kan ej vara annat än förmånligt för kammararkivet att blifva af med åtskilliga för det samma främmande och heterogena element.

I fråga om själfva kammararkivet i egentlig mening, liksom ett eller annat af de där förvarade andra arkiven och deras framtida vård äro däremot åsikterna hvarandra motsatta. Det är emellertid många skäl, som tala för en förening med riksarkivet. Om en central arkivdepot för ämbetsverkens äldre arkivalier kommer till stånd, är det tydligt, att kammararkivet i dess ofvan antydda omfattning och betydelse där skulle liksom bilda en kärna. Ur enhetlighetens synpunkt är sålunda en dylik förändring påkallad och teoretiskt sedt riktig. För forskningen, vare sig »historisk» eller »administrativ», måste det likaledes vara i hög grad önskvärdt, att ämbetsverkens äldre arkivalier äro centraliserade och samlade kring riksarkivet, hvars serier i de flesta fall torde vara

nödvändiga att samtidigt rådfråga. Ur rent lokal synpunkt tala goda skäl för en dylik förening. En och samma byggnad kunde då inrymma såväl de öfriga ämbetsverkens arkiv som kammararkivet. I annat fall måste särskilda lokaler beredas för det senare, på samma gång som lokal för de förra anskaffas, en anordning, som gifvetvis kommer att blifva dyrbarare. Detsamma gäller i fråga om personalen. Det måste utan tvifvel ställa sig dyrare att ha en särskild arkivpersonal för kammararkivet vid sidan af den, som sköter riksarkivet och en ny administrativ arkivdepot. Alla arkiven komma slutligen under en och samma sakkunniga ledning. För min del anser jag kammararkivets förening med de öfriga ämbetsverkens äldre arkiv i en gemensam depot under riksarkivets styrelse, vare sig man ser saken ur teoretisk eller praktisk synpunkt, för den enda fullt rationella och lyckliga lösningen af de centrala ämbetsverkens arkivfråga, sådana förhållandena nu en gång äro.

Mot en dylik förening ha, såvidt jag kunnat finna, endast två skäl blifvit anförda.

Man har påstått, att i riksarkivet de s. k. historiska intressena skulle vara förhärskande, riksarkivet behandlas som ett »historiskt» arkiv, och att dess tjänstemän därför vore mindre kompetenta att sköta »administrativa» arkiv. Hvad man egentligen skall förstå med det förra kanske vederbörande själfva ej ha fullt klart för sig. I riksarkivet, liksom i kammararkivet och öfriga ämbetsverks arkiv, finnes en mängd handlingar, som äro utan all direkt betydelse för nutidens förvaltningsbehof, som sålunda väsentligen endast ha historiskt intresse. Det är ett misstag att tro, att dessa i det hela taget skulle behandlas på annat sätt än öfriga serier, som ännu kunna sägas ha en mer eller mindre stor aktuell betydelse. Äfven de förra ha till god del framgått ur en offentlig myndighets funktioner eller äro skrivelser ställda till en sådan, i främsta rummet till Kungl. Maj:t, eller låta ordna sig kring någon administrativ verksamhet inom- eller utomlands under vissa yttre förhållanden, t. ex. krig. I hufvudsak kunna de båda slagen af handlingar behandlas på samma sätt. Hvad riksarkivet angår, har det alltsedan dess reorganisation i midten af förra århundradet haft en administrativ afdelning, som tidvis varit på ett synnerligt framstående sätt representerad. Om man där i öfrigt efter en längre period af oreda — riksarkivet 1844 liknade kammararkivet 1897 — till en början förhållit sig osäker

och famlande med afseende på vissa handlingsserier af mera enbart historiskt intresse, torde det vara ursäktligt. Man bar sig knappast sämre åt här än i andra länder. Men så småningom har den uppfattningen mer och mer trängt igenom och gjort sig gällande, att de officiella serierna i riksarkivet, vare sig de äro af enbart historiskt eller på samma gång af aktuellt administrativt intresse, böra, så långt det numera är möjligt, behandlas efter administrativa grunder. Hvilka dessa numera öfverallt erkända grunder äro har jag haft tillfälle att uttala både i skrift och i tryck. Jag har också haft tillfälle att framhålla skillnaden mellan ordnande efter sådana grunder och ordnande efter mer eller mindre tillfälliga forskningskraf. Man bör tydligen ordna ett offentligt arkiv så, att alla begagnare finna samma lättnader och samma svårigheter, icke så, att endast vissa slags intressen tillgodoses. Det är sådana principer, som numera konsekvent tillämpas i riksarkivet, och det är för en dylik verksamhet man där alltmer söker utbilda sig.

Det andra hufvudskalet mot kammarsarkivets förening med riksarkivet är, att det förra skulle till stor del fortfarande behövas för kamerala utredningar och därför behöfva hållas i något särskildt slags ordning, hvars beskaffenhet emellertid är oklar. Det är två principiellt skilda intressen och uppgifter, som här komma i konflikt. Arkivmannens uppgift är att efter en riktig och genomtänkt plan ordna och hålla i ordning ett arkiv, att vårda handlingarna, att upprätta register och förteckningar o. s. v. Den är sålunda väsentligen af formell art, och det vore olyckligt, om man skulle fordra, att hvarje arkivman på samma gång måste vara forskare eller historieskrifvare, låt vara att man af vissa lämplighetsskäl äfven ålagt arkiven rent historiska uppgifter, såsom publikationen af historiska handlingar. Det är klart, att han under arkivets behandling visserligen kommer att förvärfva sig en mängd konkreta insikter inom olika områden, liksom han för att sköta ett stort offentligt arkiv bör känna till administrationens organisation icke blott i dess hufvuddrag utan ofta nog äfven i detaljer. Han kan under sådana förhållanden helt visst vara kompetent att inom vissa gränser åstadkomma utredningar. Men att han skulle ha till uppgift att åstadkomma hvilken utredning som helst är ett yrkande, som skulle på arkivmannen ställa oupphinneliga kraf och förrycka hela hans verksamhet till skada för organisationsarbetena i själfva arkivet.

Hans hufvuduppgift bör i stället vara att hålla arkivet i sådant skick, att forskaren, vare sig den historiske eller den administrativa, utan alltför stora svårigheter finner hvad han för sitt ändamål behöfvat och vet hvar han skall söka det. Vill man, att i ett offentligt arkiv tjänstemännen skola svara äfven för administrativa utredningar i allmänhet, måste man alltså för detta mål vidtaga särskilda anordningar och framför allt sörja för, att de egentliga arkivarbetena på samma gång orubbadt kunna fortgå. Fasthåller man ensidigt vissa utredningskraft, är det åter uppenbart, att de senare måste blifva lidande, och i afseende på dem återstår ännu både i riksarkivet och kammararkivet ofantligt mycket, innan dessa arkiv kunna sägas vara ordnade på ett fullt tillfredsställande sätt. Det torde icke kunna vara någon fråga om, att icke det ensidiga genomförandet af utredningskraften varit en af orsakerna till det bedröfliga skick, hvori kammararkivet så länge befunnit sig. För mig är det klart, att ett väl skött arkiv måste underlätta alla slags utredningar, af hvilka de än företagas, och jag måste upprepa hvad jag nyss erinrade, att vill man af ett eller annat skäl pålägga ett arkiv själfva utredningsarbetena i större omfattning, måste man på samma gång se till, att den egentliga arkivverksamheten icke försummas.

Af det senast anförda framgår, att jag icke kan tillerkänna något af de skäl, som anförts mot kammararkivets förening med den ifrågasatta af riksarkivet ledda administrativa arkivdepoten någon afgörande betydelse. Det första skälet saknar allt egentligt fäste i de verkliga förhållandena. Det praktiska intresse, som ligger till grund för det senare skälet, kan åter, om man vill vidtaga särskilda anordningar för dess vinnande och göra nödiga uppoffringar, utan tvifvel tillgodoses. Men skall det ensamt få göra sig gällande, måste själfva arkivväsendet på ett kännbart sätt erfara följderna däraf. Man torde då snart åter komma att stå inför oordnade arkiv.

Man har slutligen antydtt möjligheten, att någon del af kammararkivet, såsom redan skett med vissa partier, kunde ytterligare förenas med riksarkivet. Enligt min uppfattning äro dylika partiella öfverflyttningar principiellt oriktiga. Det är endast genom att hålla arkiven tillsamman, sådana de under tidens lopp bildat sig kring en myndighet eller institution, som man kan åstadkomma ett rationellt arkivväsen, och det är endast därigenom, som man på ett varaktigt sätt kan främja forskningen.

En dylik lösning af frågan är sålunda ur arkivsynpunkt icke att förorda.

Stockholm den 24 april 1903.

Emil Hildebrand.

b) Riksarkivariens skrifvelse till Kungl. Maj:t den 19 mars 1903 angående högsta ledningen af det svenska arkivväsendet.

Till Konungen.

Jag anser mig böra i en särskild underdånig skrifvelse uttala mig om den högsta ledningen af det svenska arkivväsendet, särskildt för den händelse att den föreslagna nya administrativt-historiska arkivdepoten kommer att upprättas.

Riksarkivet var från början Eders Kungl. Maj:ts kanslis arkiv och utgjorde också en afdelning af kansliet, sedan 1840 af ecklesiastikdepartementet, ända till 1877, då det blef ett fristående ämbetsverk. Dess omfång och dess uppgifter ha emellertid vuxit vida utöfver de gränser, som af denna dess första bestämmelse voro dragna. Det har redan länge haft till skyldighet att mottaga upplösta ämbetsverks eller andra myndigheters arkiv. Det har i sina lokaler beredt plats åt många enskilda handskriftssamlingar. Det har mottagit betydande leveranser från ännu bestående myndigheter, för att icke tala om de betydande depositioner, som utaf sådana där blifvit gjorda och som af riksarkivets tjänstemän vårdas. Det har på detta sätt mer och mer kommit i beröring med det svenska arkivväsendet i allmänhet. I rask följd har också under de senaste åren den ena åtgärden vidtagits efter den andra för att utsträcka denna beröring. Riksarkivariens yttrande skall inhämtas öfver alla förslag till gallring af ämbetsverkens arkivalier. Den nådiga stadgan af den 31 december 1900 angående vissa offentliga arkiv bestämmer, att riksarkivarien skall höras angående planer till förteckningar och i allmänhet yttra sig i afseende på stadgans tillämpning. På uppdrag af Eders Kungl. Maj:t ha inom riksarkivet förslag utarbetats såväl till allmänna grunder för offentliga arkivs ordnande som till förteckningar öfver centrala och

lokala arkiv. Likaledes på uppdrag af Eders Kungl. Maj:t har genom riksarkivet den undersökning af de centrala ämbetsverkens arkiv blifvit verkställd, för hvilken jag i en annan underdånig skrifvelse redogjort och som ledt till förslag att sammanföra deras äldre arkivalier i en med riksarkivet under gemensam styrelse förenad arkivdepot. Genom Eders Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut har riksarkivet ställts i spetsen för den landsarkivorganisation, som nu håller på att genomföras. Genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut i afscende på Malmö stads arkiv synes det ha blifvit fastställdt, att de stadsarkiv, som befrias från skyldigheten att aflämna arkivalier till landsarkiven, icke desto mindre komma att ställas under riksarkivariens öfverinseende, och hvad Stockholms stads arkivväsen angår, har jag i en underdånig skrifvelse gjort förslag, som åsyfta att infoga detsamma i den allmänna organisationen och gifva det en sidosordnad ställning till landsarkiven under riksarkivariens högsta inscende. I underdåniga skrivelser har jag hemställt om en undersökning af förhållandena med arkivlokalerna hos de förnämsta lokala myndigheterna, domkapitlen och länsstyrelserna, och föreslagit en inspektion öfver deras arkiv från riksarkivets sida. Riksarkivets tjänstemän ha slutligen lämnat en kraftig hjälp vid ordnandet af åtskilliga både centrala och lokala arkiv. Redan nu kan sålunda riksarkivet sägas intaga en ledande ställning inom det svenska arkivväsendet, och det behöfves endast några ytterligare åtgärder eller bestämmelser af Eders Kungl. Maj:t för att göra denna ledning fullt effektiv.

Jag vågar också säga, att riksarkivet sökt bereda sig för denna uppgift. Jag behöfver endast hänvisa till de omsorgsfulla utredningar, som af mina företrädare gjorts i afscende på dels gallring af arkivalier, dels landsarkivorganisationens förverkligande. Från riksarkivets sida har för första gången i Sverige förslag framställts till allmänna grunder för ordnande af offentliga arkiv, hvilka, om de af Eders Kungl. Maj:t fastställas, komma att medföra bestämda normer i detta afseende och med all hänsyn till lokala egendomligheter förekomma godtycke och planlöshet.¹ I riksarkivets arbetsordning har jag redan infört

¹ Den 22 maj ha nådiga kungörelser utfärdats dels angående allmänna grunder vid ordnande och förtecknande af vissa offentliga arkiv, dels angående planer till förteckningar öfver vissa centrala ämbetsverks, äfvensom domkapitels och läroverks arkiv.

den praxis, att arkivarierna uppgöra skriftligt motiverade förslag, när så erfordras, till samlingars ordnande, hvilka, efter diskussion vid sammanträden, af riksarkivarien fastställas och tagas till protokoll. Därigenom kommer inom riksarkivet efter hand en rad fasta principer att växa fram, hvilka kunna tjäna nya tjänstemän till ledning och icke utan särskildt beslut ändras.¹ Härigenom synes vidare den osäkerhet vid ordnandet vara förebyggd, som i saknad af dylika grunder svårligen låter sig förekomma inom ett stort arkiv med många tjänstemän. Ingenting hindrar att lagfästa en sådan praxis genom bestämmelser i en ny instruktion.

Kammarkollegium har visserligen i sin underdåniga skrifvelse af den 30 maj 1902 bl. a. föreslagit, att de öfriga ämbetsverkens äldre arkiv förenades med ett under en i arkivundersökningar förfaren administrativ tjänsteman stående utvidgadt kammararkiv med bibehållande af förbindelsen med kammarkollegium. För min del kan jag icke annat än i underdånighet ufråda från en dylik anordning med en dubbel arkivstyrelse, hvilken, sådana de arkivaliska förhållandena en gång äro, endast torde framkalla ständiga konflikter. Man sträfvar vidare öfverallt i Europa efter enhetlighet i arkivväsendets ledning och centralisering af de offentliga arkiven. Det vore synnerligen olyckligt, om Sverige i det hänseendet skulle komma att utgöra ett undantag. Det synes mig därjämte vara obilligt, om riksarkivet, då till stor del genom dess försorg ordning håller på att bringas i de centrala ämbetsverkens arkiv, skulle gå förlustigt den lön, som kunde anses ligga däri, att dess verksamhet vidgades och tjänstemännens utsikter därigenom blefve något bättre. Utan tvifvel kommer också den af kammarkollegium föreslagna anordningen att ställa sig dyrare.

Min företrädare, riksarkivarien Odhner, har i en underdånig skrifvelse af den 20 april 1901 beträffande arkivinspektion² föreslagit en arkivkommission, bestående af riksarkivarien såsom ordförande samt byråchefen för arkiv och museer i kungl. ecklesiastikdepartementet, arkivarierna i riksarkivet och landsarkiven samt tillfälligt inkallade sakkunniga personer, som borde sammanträda minst en gång om året, granska berättelser öfver förrättade inspektioner, med anledning därpå afgifva underdåniga

¹ Allmänna regler för ordnande af arkivalier, den 5 maj 1903 fastställda för riksarkivet, ha utkommit på tryck.

² Skrifvelsen meddelas här efteråt sid. 174.

utlåtanden samt arbeta på att åstadkomma enhet, samband och förbättringar inom arkivväsendet. Kammarkollegium åter föreslår i sin underdåniga skrifvelse af den 30 maj 1902 en »särskild arkivöfverstyrelse eller kommission», som skulle behandla allmänna frågor angående arkivväsendet.

Arkivkommissioner finnas som bekant i vissa länder, t. ex. i Frankrike och Italien. I det förra består den af 20 personer och afger till undervisningsministern utlåtanden i alla tekniska frågor, som angå dels vissa lokala arkiv, dels själfva nationalarkivet. Men arkivförhållandena i nämnda länder äro mycket olika våra. I Sverige finnas icke längre några gamla klosterarkiv eller öfver hufvud några gamla andliga institutioners arkiv. Här finnas lika litet några feodala institutioners, några mediatiserade territoriers arkiv. Inga landskap med privilegier eller egna lagar och rättssedvänjor ha här bildat arkiv. Hvad som återstår af medeltidens arkivalier är med få undantag sedan åtskilliga år tillbaka samladt i riksarkivet. Domkapitlens arkiv börja först med slutet af 1500-talet, ämbetsverkens arkiv, med undantag af kammararkivet, först med 1600-talet, länsstyrelsernas arkiv först med sistnämnda århundrade. Här är det egentligen endast fråga om administrativa myndigheters arkiv från nyare tiden, på sin höjd därjämte om privata brefsamlingar eller godsarkiv. Jag känner personligen till arkiv både af det ena och andra slaget. Under sådana förhållanden synes mig en permanent arkivkommission i det hela vara en ganska obehöflig och tung apparat, som måhända icke behöfde blifva så dyrbar men i stället stundom rent af kunde verka hinderligt. Ställes riksarkivet i spetsen för rikets arkivväsen med nödiga ändringar i sin instruktion och med föredragande arkivarier, blifva därjämte planer fastställda för de administrativa verkens arkivförteckningar liksom grunder för ordnandet, torde uppkommande frågor, vare sig den nya arkivdepoten upprättas eller icke, utan större svårighet kunna lösas genom förhandlingar med vederbörande ämbetsverk, såsom redan nu har inträffat, å ena sidan, genom öfverläggning med den föredragande byråchefen å den andra, slutligen genom att i viktigare fall underställas Eders Kungl. Maj:t. Nödig inspektion öfver de större centrala och lokala arkiven torde böra få anordnas af riksarkivarien, men jag är rädd för, att inspektionsberättelserna blefve en alltför mager kost för en arkivkommission att lefva på. Inspektion öfver de smärre lokala arkiven

torde i sinom tid kunna anförtros åt arkivarierna vid landsarkiven och berättelser afgifvas till riksarkivariern, som i sin ordning, när så behöfdes, finge ingå med underdåniga framställningar till Eders Kungl. Maj:t.

Skulle kammararkivet komma att förenas med riksarkivet, har jag tänkt att frågor rörande detsamma borde af kammararkivariern föredragas inför riksarkivariern. Jag skulle vidare ingenting väsentligt ha att erinra däremot, att kammarkollegium vore representeradt, när sådana frågor behandlas, ifall lämpliga former därför kunna anordnas. På samma sätt borde en representant för krigsarkivet kunna tillkallas, när frågor uppstode, som rörde såväl detta som det allmänna arkivväsendet. Det vore ju tänkbart, att ytterligare en och annan arkivfråga kunde på detta sätt behandlas. Likaledes kunde det i framtiden visa sig önskvärdt, att riksarkivariern någon gång finge sammankalla arkivarierna vid landsarkiven. Men för någon permanent arkivkommission synes icke något egentligt verksamhetsfält föreligga.

Jag får följaktligen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke vid det offentliga arkivväsendets förestående ordnande i Sverige riksarkivariern borde ställas i spetsen för detsamma och närmare bestämmelser angående hans öfverinseende gifvas vare sig i instruktionen för riksarkivet eller i en särskild nådig instruktion.

Stockholm den 19 mars 1903.

Underdånigst

Emil Hildebrand.

-
- c) **Riksarkivarierns skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 maj 1903 angående eventuella ändringar i riksarkivets instruktion.**

Till Konungen.

För den händelse att de centrala ämbetsverkens äldre arkivalier skulle komma att uppsamlas i en med riksarkivet förenad och under dess styrelse ställd depot samt för den händelse att riksarkivariern, såsom också i underdånighet föreslagits, skulle ställas i spetsen för rikets offentliga arkivväsen, torde utom

annat äfven vissa ändringar i den senast utfärdade nådiga instruktionen för riksarkivet blifva af nöden. Jag får härmed i underdånighet öfverlämna förslag till sådana, sedan arkivarierna öfver dem blifvit hörda. Jag har därvid trots mig finna, att första paragrafen i sin nuvarande formulering ej lägger något hinder i vägen för den afsedda arkivdepotens förening med riksarkivet, och har följaktligen i den delen icke föreslagit någon ändring. I stället afse de föreslagna ändringarna väsentligen dels fördelningen af göromålen mellan arkivarierna, dels äfven ett noggrannare regelbindande af verksamheten i riksarkivet genom att ålägga arkivarierna att förbereda och föredraga vissa ärenden inför riksarkivarien, hvarjämte tillfället begagnats att i fråga om räkenskapsföraren intaga en ny bestämmelse (§§ 5, 18). Under sakens behandling har äfven tagits i öfvervägande, huruvida resp. arkivarier icke borde kontrasignera skrivelser, som möjligen af deras föredragning föranleddes, men ansågs lämpligt att för närvarande ej göra något förslag i det afseendet. I en underdånig skrivelse angående högsta ledningen af det svenska arkivväsendet har jag bland annat äfven häntydt på möjligheten, för den händelse kammararkivet förenades med den nya arkivdepoten, att kammarkollegium kunde få tillfälle att göra sin mening hörd i frågor rörande sistnämnda arkiv, ifall några former för en sådan samverkan kunde utfinnas. Jag har ej själf för närvarande velat formulera något förslag därtill, utan afvaktar i underdånighet den åtgärd, som Eders Kungl. Maj:t i detta afseende kan täckas vidtaga.

Stockholm den 8 maj 1903.

Underdånigst
Emil Hildebrand.

Bilaga.

Förslag till ändringar i nådiga instruktionen för riksarkivet af den 25 okt. 1901.

§ 1.

Riksarkivet utgör den centrala myndigheten för det offentliga arkivväsendet i Sverige.

De politiska — — — i tryck utgifvas.

§ 2.

Riksarkivet består af två afdelningar, den historiska och den administrativa, af hvilka den förra är delad i två, den senare i tre sektioner.

Historiska afdelningens första sektion — — — andra sidan Östersjön.

Historiska afdelningens andra sektion — — — dylika samlingar.

Särskilda samlingar — — — andra sektionen.

Administrativa afdelningens första sektion omfattar — — — de från Kungl. Maj:ts kansli aflämnade judiciella och administrativa handlingar i afgjorda mål, arkiv efter upplösta ämbetsverk, som icke uppgått i andra ännu bestående myndigheter, samt domstolars och kungl. kommittéers till riksarkivet öfverlämnade — — — i afgjorda ärenden.

Till denna sektion höra äfven frågor angående landsarkiven.

Administrativa afdelningens andra sektion omfattar kammararkivet och reduktionsarkiven.

Administrativa afdelningens tredje sektion omfattar andra myndigheters enligt särskild nådig föreskrift till riksarkivet öfverlämnade arkiv.

I tvifvelaktiga fall bestämmer riksarkivarien, till hvilken af de tre sektionerna ett administrativt arkiv skall höra.

§ 3.

Riksarkivets ämbets- och tjänstemän äro: riksarkivarien, fem arkivarier, af hvilka två tjänstgöra vid den historiska afdelningens, tre vid den administrativa afdelningens sektioner, samt fem amanuenser. Därjämte — — — tjänstemän.

§ 4.

Riksarkivarien utöfvar öfverinseendet öfver det offentliga arkivväsendet i riket och är Kungl. Maj:t ansvarig för riks- och landsarkivens noggranna vård. Honom åligger:

1:o att hafva tillsyn öfver — — — äfvensom att, i enlighet med hvad som är särskildt stadgadt, utöfva uppsikt öfver och inspektera landsarkiv, centrala ämbetsverks, länsstyrelsens och domkapitels m. fl. arkiv;

11:o) att inom — — — tjänstemännens arbeten *äfvensom* angående arkivväsendet i allmänhet; samt

12:o) att redovisa för riksarkivets anslag och öfriga medel.

§ 5.

Uti alla frågor, som i riksarkivet till afgörande förekomma, äger riksarkivarien ensam beslutanderätt, dock, såvidt ett ärende rör en viss sektion, efter vederbörande arkivaries hörande och dessutom uti nedan uppräknade ärenden efter rådplägning med samtliga arkivarierna, som — — — nämligen:

a) — — —

b) — — —

c) frågor om inköp af arkivalier, böcker m. m.

d) — — —

e) frågor angående arkiv utom riks- och landsarkiven.

f) (= e) — — —

g) (= f) — — —

h) fastställande af planer för samlingars ordnande;

i) (= g) — — —

k) frågor om öfverflyttning af arkivalier dels från riksarkivets äldre samlingar till de arkiv, som från vissa myndigheter öfverlämnats till och förenats med riksarkivet, dels från riksarkivet till landsarkiv eller tvärtom.

Vid sammanträde — — — förordnar.

I frågor — — — inhämtas.

Ärenden, som ej blifvit af riksarkivarien själf beredda, föredragas af vederbörande arkivarie, ekonomiska frågor af räkenskapsföraren.

§ 6.

Arkivarierna skola, hvar vid sin sektion — — — fortgång. De bereda, när så kräfvess, frågor rörande sina sektioner till fördragning inför riksarkivarien. De äga tillse — — — begära del. De skola äfven, när så behöfvess, uppgöra planer till samlingars ordnande, hvilka, sedan de af riksarkivarien pröfvats, om och i den mån de af honom fastställas, vid arkivariesammanträden tagas till protokoll. Arkivarierna böra — — — utgifvande i tryck. Arkivarien vid administrativa afdelningens första sektion — — — som äro till lån berättigade. Arkivarierna vid de administrativa sektionerna skola, hvar för sin sektion, mottaga och

föra anteckningsbok öfver leveranser och andra accessioner af arkivalier, arkivarien vid den administrativa afdelningens första sektion äfven öfver accessioner, som tillföras den historiska afdelningen.

§ 12.

Den, som önskar upplysningar ur riksarkivets handlingar, äger att anmäla sig hos expeditionshafvanden, hvilken, när det är fråga om *forskningar* — — — kontrolleras.

§ 18.

För de — — — uppdrag. *Denne skall, äfven om han icke är arkivarie, deltaga i arkivariesammanträden, när ekonomiska frågor där förekomma.* Ingen — — — stadgadt.

d) Riksarkivariens skrifvelse till Kungl. Maj:t den 14 maj 1903 med förslag till kungörelse angående upprättande af en med riksarkivet förenad administrativ arkivdepot.

Till Konungen.

I en skrifvelse af den 19 sistlidne mars har jag bland annat i underdånighet hemställt om åtgärders vidtagande för upprättande af en med riksarkivet förenad och under dess ledning ställd arkivdepot, till hvilken med några få undantag de centrala ämbetsverkens samt vissa andra myndigheters äldre arkivalier skulle aflämnas och sedermera successiva leveranser ske. Jag får härmed i underdånighet öfverlämna förslag till nådig kungörelse angående denna depots upprättande och leveranserna till densamma.

Förslaget är uppgjordt under antagande, att kammararkivet och en större del af flottans arkiv komma att förenas med arkivdepoten.

Stockholm den 14 maj 1903.

Underdånigst
Emil Hildebrand.

Bilaga.

Förslag till nådig kungörelse angående upprättande af en med riksarkivet förenad administrativ arkivdepot samt om leveranser till densamma.

§ 1.

Från Svea hofrätt, kollegier samt öfriga till statsförvaltningen hörande allmänna verk och styrelser uti Stockholm, äfvensom från kungl. flottans station därstädes, skola äldre och för den nuvarande förvaltningen mindre behöfliga eller obehöfliga arkivalier successive öfverflyttas till en med riksarkivet förenad administrativ arkivdepot, i hvilken hvarje myndighets handlingar ordnas och förvaras som ett arkiv för sig.

Undantagna från denna bestämmelse äro tills vidare landt- och sjöförvarsdepartementens kommandoexpeditioner, arméförvaltningen, medicinalstyrelsen, kammarkollegiets advokatfiskals-, aktuarie- och registratorskontor, myntverket, postsparbanken, patent- och registreringsverket, kungl. biblioteket, statens historiska museum, nationalmuseum, Sveriges geologiska undersökning och landtbruksstyrelsen, för så vidt det icke är fråga om i deras arkiv möjligen förekommande handlingar tillhörande andra, särskildt numera upplösta institutioners, myndigheters eller kommittéers arkiv, hvilka kunna göras till föremål för särskilda bestämmelser.

§ 2.

De första leveranserna omfatta de äldre arkivalier, som enligt särskilda af Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skola till den administrativa arkivdepoten öfverlämnas.

§ 3.

Nya leveranser ske hvart tionde år på tider, om hvilka öfverenskommelse träffas mellan riksarkivarien och vederbörande myndighet.

Önskar någon af ifrågavarande myndigheter tills vidare uppskjuta nya leveranser eller göra sådana oftare, äger riksarkivarien efter omständigheterna medgifva detta.

§ 4.

Före hvarje leverans företages en undersökning af arkivalierna för att tillse, huruvida några af dem böra utgallras. Denna undersökning verkställes af ett ombud från vederbörande myndighet och ett ombud från riksarkivet. De förslag till gallring, som häraf kunna blifva en följd, ingå till riksarkivariern, som med eget yttrande öfversänder dem till Kungl. Maj:ts pröfning.

§ 5.

De aflämnade arkivalierna förvaras i hufvudstaden med undantag af de serier, om hvilka Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.

§ 6.

I hvarje leverans skola handlingarna vara ordnade efter sina olika afdelningar och inom hvar afdelning efter tidsföljd samt åtföljas af summariska förteckningar i två exemplar, af hvilka det ena återställes med påtecknad kvitto.

§ 7.

Handlingarna böra, där de ej äro inbundna, vara väl inbuntade och aflämnade genom den aflämnande myndighetens försorg och utan särskild kostnad för mottagaren, som icke heller har att bestrida transportkostnad.

§ 8.

Trycksaker skola ej öfverlämnas till den administrativa arkivdepoten.

§ 9.

Den administrativa arkivdepoten värdas af riksarkivets tjänstemän och står under riksarkivarierns ledning, på samma sätt som riksarkivets öfriga samlingar.

§ 10.

Om lån från den administrativa arkivdepoten till myndigheter gälla i tillämpliga delar bestämmelserna i den nådiga instruktionen för riksarkivet.

§ 11.

Önskar någon af de jämlikt § 1 här ofvan undantagna myndigheterna att till den centrala arkivdepoten öfverlämna äldre arkivalier, göra därom anmälan hos riksarkivarien, som efter inhämtande af Kungl. Maj:ts samtycke bestämmer tid för leveransen enligt öfverenskommelse med vederbörande.

e) **Riksarkivariens skrifvelse till Kungl. Maj:t den 8 juni 1903 med förslag till förordning angående inspektion af vissa offentliga arkiv.**

Till Konungen.

I tvenne underdåniga skrivelser af den 19 mars angående arkivväsendets ordnande har jag berört frågan om inspektion genom riksarkivarien af vissa offentliga arkiv, liksom jag i underdåniga skrivelser af den 29 november 1902 föreslagit en dylik inspektion beträffande länsstyrelser och domkapitels arkiv. Därom torde ej tvifvel råda, att saken af en sådan har varit en af hufvudsakerna till det bedröfliga läge, hvori det offentliga arkivväsendet i Sverige på många håll råkat. Det är visserligen numera att hoppas, att på grund af den nådiga stadgan af den 31 dec. 1900 angående vissa offentliga arkiv och på grund af den verksamhet riksarkivet med anledning däraf utvecklat flertalet offentliga arkiv kommer att på ett tillfredsställande sätt ordnas. Det är beträffande länsstyrelser arkiv föreskrifvet och det kommer måhända om flera andra offentliga arkiv att i framtiden bestämmas, att deras äldre arkivalier skola uppsamlas och vårdas i större arkivdepoter. Men äfven om dylika leveranser ske, komma vederbörande myndigheter att behålla arkivalier för åtskilliga årtionden och somliga myndigheter behålla eller torde få rätt att behålla dem helt och hållet. Det är för att tillse att dessa handlingar väl vårdas och förtecknas, på det att icke i en framtid samma förvirring må återkomma, som nu mångenstädes råder, som en inspektion är behöflig. Den behöfver, sedan bättre förhållanden inträdt, icke blifva synnerligt besvärlig och icke återkomma allt för ofta, men då flertalet

arkiv ej torde hafva att räkna på arkivaliskt bildade vårdare, torde en sådan icke kunna undvaras.

De arkiv, hvilka ifrågavarande förslag afser, äro de centrala ämbetsverkens och med dem likställda myndigheters samt länsstyrelsers och domkapitels. Hvad de förra vidkommer, anser jag för min del att äfven de, som för närvarande af olika anledningar äro undantagna från arkivstadgan, böra underkastas denna inspektion, som ju endast är af formell art och afser lokalernas beskaffenhet samt handlingarnas vård. Hvad de smärre lokala arkiven angår, torde tiden ännu icke vara inne att för dem anordna en arkivalisk inspektion vid sidan af den, för hvilken de redan från annat håll äro föremål.

Jag får på grund af det ofvan anförda härmed i underdånighet till Eders Kungl. Maj:t öfverlämna förslag till nådig förordning angående inspektion af vissa offentliga arkiv.

Äfven detta förslag är uppgjort under förutsättning af kammarsarkivets förening med den nya arkivdepoten. I annat fall bör äfven nämnda arkiv blifva föremål för inspektion.

Jag anser mig böra nämna, att inspektionen af de flesta lokala arkiven utan tvifvel kan anordnas i sammanhang med riksarkivariens årliga inspektionsresor till landsarkiven. Hittills har under dessa någon särskild vikarie för riksarkivarien ej förordnats. Då inspektionen af öfriga arkiv i landsorten skulle fördelas på en tioårsperiod, synes den icke, äfven om hänsyn toges till en särskild resa norrut, behöfva medföra någon längre tidsutdräkt och någon särskild anordning sålunda ej behöfva vidtagas för tjänstens upprätthållande (jfr nådiga instruktionen för riksarkivet § 23). Detsamma torde gälla för en landsarkivarie, ifall den nu föreslagna inspektionen skulle åt honom uppdragas öfver ett eller annat arkiv i landsorten. Inspektionen inom hufvudstaden åter torde få räknas till riksarkivariens ordinarie ämbetsåligganden.

Stockholm den 8 juni 1903.

Underdånigst
Emil Hildebrand.

Bilaga.

Förslag till nådig förordning angående inspektion af vissa offentliga arkiv.

§ 1.

Riksarkivarien utöfvar inspektion öfver hofrätters, centrala ämbetsverks och med dem sidoordnade i hufvudstaden befintliga till statsförvaltningen hörande verks och styrelzers arkiv, däri inberäknade kungl. flottans arkiv och krigsarkivet, äfvensom öfver länsstyrelzers och domkapitels samt sådana städers arkiv, som genom särskildt nådigt medgifvande äro befriade från skyldigheten att till landsarkiven öfverlämna sina äldre arkivalier. Inspektionen gäller (förutom krigsarkivet) de delar af arkiven, som icke äro öfverlämnade till någon gemensam arkivdepot.

§ 2.

Inspektionen afser arkivlokalernas beskaffenhet, arkivaliernas behandling och vård samt förteckningarnas förande och kompletterande.

§ 3.

Riksarkivarien äger att med anledning af inspektionen till vederbörande myndighet lämna närmare anvisningar eller råd.

§ 4.

Ådagalägger inspektionen önskvärdheten af vissa mera genomgripande åtgärders vidtagande, äger riksarkivarien att därom hos Kungl. Maj:t göra särskild underdånig framställning.

§ 5.

För förrättade inspektioner redogör riksarkivarien eljes i sin underdåniga årsberättelse.

§ 6.

Under en tidsföljd af tio år bör hvarje arkiv, som är underkastadt sådan inspektion, som här afses, åtminstone en gång af riksarkivarien besökas.

§ 7.

I fråga om inspektion af arkiv å orter utom hufvudstaden uppgör riksarkivarien för de år, då sådan inspektion anses böra

äga rum, en plan, som underställes Kungl. Maj:ts pröfning. Denna plan bör, såvidt ske kan, angifva den tid, som å hvarje för-
rättningsställe, äfvensom för resa mellan särskilda förrättnings-
ställen, beräknas komma att åtgå.

§ 8.

Riksarkivarien kan, när omständigheterna därtill föranleda, uppdraga åt en arkivarie vid riksarkivet eller vid landsarkiv att verkställa inspektion af arkiv.

§ 9.

Vid inspektion af arkiv å ort utom hufvudstaden åtnjutes ersättning enligt gällande resereglemente.

Tillägg.

Riksarkivarien Odhners skrifvelse till Kungl. Maj:t den 20 april 1901 angående arkivinspektion.

Till Konungen.

Genom nådigt bref af den 31 december 1900 har Eders Kungl. Maj:t mig till kännedom och efterrättelse meddelat, att Eders Kungl. Maj:t, med anledning af Riksdagens skrifvelser den 14 maj 1888 och 13 maj 1899 angående ett bättre handhavande af vissa offentliga arkiv och de utlåtanden, som i följd däraf afgifvits såväl af riksarkivarien som af andra myndigheter, funnit godt dels besluta utfärdande af stadga angående vissa offentliga arkiv, dels ock anbefalla riksarkivarien att inkomma med underdånigt förslag till anordnande af en ur arkivalisk synpunkt sakkunnig inspektion af de offentliga arkiv, i afseende å hvilka en sådan inspektion kunde anses vara af behovet påkallad.

Till fullgörande af denna befallning får jag i underdånighet anföra följande.

I det underdåniga utlåtande, hvarigenom jag fäste uppmärksamheten på gagnet och betydelsen af en sakkunnig arkivinspektion, erinrade jag därom, att hvad de lokala arkiven beträffade, inspektion redan nu förekomme; den utöfvades för de kyrkliga arkiven af kontraktsprosten, någon gång af biskopen, samt för härads- och stadsarkiven af justitiekanslern och justitie-

ombudsmannen. Jag ber att få tillägga, att ingendera af de båda sistnämnda ämbetsmännen har sig genom instruktion ålagdt att inspektera offentliga arkiv, men då de äga tillgång till alla domstolars, kollegiers och ämbetsverks protokoll och handlingar samt äro pliktige att beifra fel och försummelse, som af ämbetsmän begås, hafva de därigenom en särskild anledning att inspektera ej blott lokala, utan äfven centrala ämbetsmyndigheters arkiv; de hafva dock, såvidt jag känner, företrädesvis ägnat sin uppmärksamhet åt underdomstolarnas arkiv. Men äfven om denna inspektion utvidgades, så att den omfattade ett större antal af de offentliga ämbetsarkiven, kunde den dock icke blifva ur arkivalisk synpunkt tillfredsställande, såvida icke justitiekansleren eller justitieombudsmannen åtföljdes af en arkivman, som biträdde honom i den rent arkivala delen af hans granskning, och äfven om detta låte sig göra, kunde man näppeligen antaga, att nyssnämnda ämbetsmän skulle kunna ordna sina inspektionsresor, såsom nödigt vore med afseende på en arkivalisk granskning, hvilken stundom måste taga en längre tid i anspråk. Man måste därför se sig om efter ett annat sätt att ordna den inspektion af arkiven, som kan anses vara af behovet påkallad.

Först måste den frågan besvaras, i afseende på hvilka offentliga arkiv, en sakkunnig inspektion må anses erforderlig. Ett arkiv, som icke innehåller andra slags handlingar än sådana, som ständigt behöfvas för de löpande ärendenas handläggning, kan icke anses erfordra någon annan inspektion än den, som utöfvas af den myndighet eller styrelsen för den inrättning, till hvilken arkivet hör eller under hvilken det lyder. I Danmark, där de lokala ämbetsarkiven till provinsarkiven öfverlämna sina äldre arkivalier, så snart de äro 20—50 år gamla, förekommer, såvidt jag vet, ingen inspektion af förstnämnda arkiv; det är endast föreskrifvet, att vid hvarje ombyte af ämbetsföreståndare en inventering af arkivet skall ske och att vid detta tillfälle provinsarkivariens närvaro och påteckning af inventeringsinstrumentet i regeln är önskvärd; den *skall* äga rum, då en af parterna begär det. I Sverige åter är de lokala ämbetsarkivens ställning, sådan den blifvit beständ genom de nådiga brefven angående landsarkivet i Vadstena af den 22 sept. 1899, en annan. Flera slag af offentliga arkiv äro fritagna från skyldigheten att till landsarkivet öfverlämna sina äldre arkivalier, och de som äro underkastade denna skyldighet få behålla alla handlingar som

äro yngre än hundra år. Då det sålunda här är fråga i hvarje fall om arkiv med handlingar för ett helt århundrade och i vissa fall om arkiv, hvilkas serier gå tillbaka till början af 1600-talet, såsom domkapitlens och vissa skolors arkiv, så måste en sakkunnig inspektion i afseende på dylika arkiv anses vara af behofvet påkallad. En annan fråga är, huruvida alla lokala arkiv eller blott vissa borde vara underkastade inspektion. För min del tror jag, att till en början och intill dess större erfarenhet vunnits, inspektionen borde inskränkas till de lokala arkiv, som äro nämnda i Kungl. kungörelsen angående öfverlämnande af arkivhandlingar till landsarkivet i Vadstena den 22 sept. 1899 (§§ 1, 2, 6).

Hvad beträffar de centrala ämbetsverkens arkiv, till hvilka jag äfven räknar de tre hofrättsarkiven, äro några af dem så unga eller i öfrigt af den beskaffenhet, att de ej innehålla andra arkivhandlingar än sådana, som icke torde påkalla någon särskild inspektion. Men flertalet af dessa arkiv innehåller äfven äldre arkivhandlingar i stort antal, några i så stort antal, att vederbörande ämbetsverk sakna både utrymme och arbetskrafter för att kunna ägna dem en tillfredsställande vård. I sistnämnda fall torde en inspektion, om än icke utan gagn, dock ej kunna uträtta något väsentligt för ändamålets vinnande. Här torde, såsom jag i mitt underdåniga utlåtande den 24 dec. 1888 påvisat, mera genomgripande åtgärder vara af nöden. Då man näppeligen kan antaga, att hvart och ett af dessa centrala ämbetsverk skulle kunna åt sig utverka både nödigt utrymme till lämplig arkivlokal och anslag till sakkunnig arkivvårdare, så synes ej någon bättre och ändamålsenligare utväg kunna föreslås än den, som i nyssnämnda utlåtande finnes angifven, nämligen att de ifrågavarande ämbetsarkivens äldre handlingar sammanföras till ett gemensamt arkiv under sakkunnig ledning och vård, helst förenadt med riksarkivet. Huru mycket i sådant fall stannade kvar under ämbetsverkens egen vård, komme att bero på de särskilda verkens olika behof och åsikter, men antagligt är, att ifall deras äldre handlingar blefve väl ordnade och för dem lätt tillgängliga, det stora flertalet af dem gärna lämnade ifrån sig en så stor del af dessa handlingar, att en särskild inspektion af de återstående blefve obehöflig. I sådant fall blefve endast sådana centrala ämbetsarkiv underkastade inspektion, hvilkas äldre handlingar på grund af bristande utrymme

eller af andra skäl icke komme att inrymmas i det föreslagna nya centralarkivet.

Den inspektion, som sålunda erfordrades åtminstone för en del af våra såväl centrala som lokala ämbetsarkiv, kan tänkas anordnad på mer än ett sätt. Ville man följa exemplet af det land, som länge intagit första rummet i fråga om ett väl ordnad arkivväsende, eller Frankrike, så skulle man uppdraga inspektionen öfver arkiven åt en särskild ämbetsmyndighet, en arkivinspektör (i Frankrike finnas 3 sådana), och denne inspektör kunde antingen vara anställd såsom tjänsteman i kungl. ecklesiastikdepartementet eller blifva en fjärde arkivarie i riksarkivet. Men ville man både för kostnadens skull och af andra skäl undvika tillskapandet af en ny ämbetsmyndighet, måste man naturligtvis för ändamålet begagna sig af de arkivala krafter, som för det närvarande eller i den närmaste framtiden finnas att tillgå. För inspektionen af de centrala ämbetsarkiv, som återstode att inspektera efter en sådan centralisation af dessa arkiv, som ofvan föreslagits, kunde riksarkivarien erhålla särskildt bemyndigande, med rätt för honom att i fall af behof därtill förordna någon af riksarkivets arkivarier i sitt ställe. Det är antagligt, att åtminstone till en början riksarkivarien och riksarkivets arkivarier borde förordnas att förrätta inspektionen äfven vid de större lokalarkiven, särskildt länsstyrelsernas och domkapitlens arkiv. Men för öfrigt och i regeln vore arkivarierna vid landsarkiven själfskrifna inspektörer vid de lokala arkiven, icke blott vid dem, hvilkas äldre arkivalier öfverlämnats eller skola öfverlämnas till landsarkiven, utan äfven vid de öfriga. Då emellertid en dylik inspektion förutsätter arkivariens frånvaro under de tider af året då inspektionen pågår, är det uppenbart, att landsarkiven i sådant fall icke skulle kunna undvara en andre ordinarie tjänsteman, som uppehölle tjänsten under arkivariens frånvaro. En dylik tjänsteman är för öfrigt äfven af andra skäl af behofvet påkallad, såsom jag redan har i en annan ämbetskrifvelse i underdånighet framhållit, och man skulle därför icke kunna säga, att det vore inspektionens införande, som föranledde de med de nya tjänsterna förenade kostnaderna. De kostnader, som inspektionen komme att medföra, bestode hufvudsakligen dels i de vikariatsersättningar som måste utgå till de tjänstemän, hvilka uppehölle riksarkivariens och arkivariernas tjänster under de tider de vore med inspektionsvärf sysselsatta, dels i de rese- och

traktamentsersättningar som för samma ändamål blefve nödvändiga.

Öfver hvarje förrättad inspektion borde naturligtvis berättelse afgifvas. Dessa berättelser skulle vara ställda till eller i hvarje fall remitteras till *arkivkommissionen*, hvilken skulle vara en rådpläggande myndighet af samma slag som statistiska tabellkommissionen. Arkivkommissionen skulle bestå af riksarkivarien såsom ordförande, den i kungl. ecklesiastikdepartementet anställde byråchefen för arkiv, museer m. m., arkivarierna vid riksarkivet och landsarkiven samt andra sakkunniga personer, som kommissionen ägde att, där den så funne skäligt, inkalla såsom adjungerade ledamöter, samtliga utan arvode men med rätt till rese- och traktamentsersättning. Denna kommission, som borde sammanträda minst en gång om året, skulle granska de öfver förrättade inspektioner afgifna berättelser och med anledning däraf afgifva underdåniga utlåtanden samt för öfrigt arbeta på att åstadkomma enhet och samband inom arkivväsendet och där införa nödiga förbättringar.

Jag ber att få tillägga, att de till den militära förvaltningen hörande arkiven icke äro i föregående framställning inbegripna. Inspektionen öfver dem torde böra ställas i sammanhang med generalstaben och flottans stab.

Härmed har jag i underdånighet angifvit grunderna för den arkivinspektion, som i vårt land kunde och borde ifrågakomma. Då det blifvit mig anbefalldt att inkomma med underdånigt förslag till anordnande af en ur arkivalisk synpunkt sakkunnig inspektion af de offentliga arkiv, i afseende å hvilka en sådan kunde anses vara af behovet påkallad, så torde härmed ha åsyftats, att förslaget skulle framläggas icke blott i sina grunder utan äfven i sina detaljer. Men då de förutsättningar, på hvilka mitt förslag är byggdt, nämligen att landsarkivsorganisationen blifvit fullt genomförd och landsarkiven försedda både med arkivarie och ordinarie amanuens samt att om möjligt äfven en del centrala ämbetsverks äldre arkivalier blifvit sammanförda i ett gemensamt arkiv, ännu icke finnas för handen, får jag underdånigst hemställa, att det måtte få anstå med utarbetandet af ett detaljeradt förslag till arkivinspektion, intilldess åtminstone de förstnämnda af dessa förutsättningar blifvit realiserade.

Stockholm den 20 april 1901.

Underdånigst
C. T. Odhner.